

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Bakalářská práce

**Změny ekonomických subjektů a jejich provozoven v sídlech na
území města Kožlany**

**Changes in economic entities and their establishments in their
headquarters in the town of Kožlany**

Denisa Hanzlíková

Plzeň 2020

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta ekonomická

Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	Denisa HANZLÍKOVÁ
Osobní číslo:	K18B0010P
Studijní program:	B1301 Geografie
Studijní obor:	Ekonomická a regionální geografie
Téma práce:	Změny ekonomických subjektů a jejich provozoven v sídlech na území města Kožlany
Zadávající katedra:	Katedra geografie

Zásady pro vypracování

1. Zhodnoťte relevantní teoretickou a metodologickou literaturu k tématu ekonomických subjektů v menších městech a obcích.
2. Stanovte cíle práce, výzkumné otázky a hypotézy.
3. Vyhledejte zdroje dat o ekonomických subjektech ve městě Kožlany ve sledovaném období.
4. Navrhněte vhodné metody vyhodnocení změn počtu, zaměření a rozmístění ekonomických subjektů a jejich provozoven v Kožlanech a aplikujte je při vlastní analýze.
5. Zhodnoťte dosavadní vývoj a odhadněte budoucí perspektivu ekonomických subjektů v jednotlivých sídlech Kožlan.
6. Na základě syntézy poznatků diskutujte výsledky práce ve vztahu k teoretickému rámci.
7. Navrhněte implikace pro udržení či zlepšení místních ekonomických aktivit ve srovnatelných městech a možnosti dalšího výzkumu.

Rozsah bakalářské práce: **40 – 60 stran**
Rozsah grafických prací: **neuvečen**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

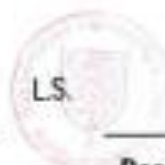
- Mejerová, V., & Herová, I. (2009). *Český venkov 2008: proměny venkova*. Praha: ČZU.
- Binek, J. (2011). *Rozvojové možnosti obcí*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.
- Svobodová, H., Konečný, O., Binek, J., Chabičovská, K., Holeček, J., Galvasová, I., Vějíř, A., & Hynek, A. (2011). *Synergie ve venkovském prostoru*. Brno: GaREP.
- Binek, J., Svobodová, H., Chabičovská, K., Holeček, J., Galvasová, I., & Martének, J. (2011). *Synergie ve venkovském prostoru. Paradoxní rozvoj venkova*. Brno: GaREP.
- Klendriče Tihlínová, Z. (2014). *Partnerství v rozvoji obcí, měst a regionů*. Praha: Auditorium.

Vedoucí bakalářské práce: **RNDr. David Vogt, Ph.D.**
Katedra geografie

Datum zadání bakalářské práce: **30. ledna 2020**
Termín odevzdání bakalářské práce: **24. srpna 2020**

Doc. Ing. Michaela Krechovská, Ph.D.
děkanka

Doc. PaedDr. Alena Matusiková, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 30. ledna 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci na téma

„Změny ekonomických subjektů a jejich provozoven v sídlech na území města Kozlany“

jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Plzni dne 24.8.2020

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala RNDr. Davidovi Vogtovi, Ph.D. za odborné a naprosto vstřícné vedení mé bakalářské práce včetně sjednaných konzultací. Děkuji své rodině za vytvoření kvalitního zázemí a podporu za celou dobu mého studia.

Obsah

Úvod	8
2. Cíl práce a hypotézy	11
2.1 Cíl práce	11
2.2 Pracovní hypotézy	11
3. Metodika	12
4. Teoretická východiska	13
4.1 Základní vymezení teoretických pojmů	13
4.1.1 Determinace venkova a jeho úloh	13
4.1.2 Typologie českého venkova	16
4.2 Rozvoj venkova.....	20
4.2.1 Rozvojové nástroje a podmínky, rozvojové oblasti a aktéři rozvoje.....	21
4.2.2 Rozvoj venkova v pojetí ČR a EU	23
4.2.3 Typy podpory pro rozvoj venkova	25
4.2.4 Program rozvoje venkova.....	26
4.3 Rurální podnikání a jeho financování	27
5. Vývoj podnikatelských subjektů (2016–2019) na území města Kožlany v období 60., 80., 90. let	33
5.1 Charakteristika zkoumaného území	33
5.2 Vývoj ekonomických aktivit na území Kožlan	35
5.2.1 Ekonomické aktivity ve vlastním sídle Kožlany v 60. letech 20. stol.....	36
5.2.2 Ekonomické aktivity ve vlastním sídle Kožlany v 80. letech 20.stol.....	39
5.2.3 Ekonomické aktivity v sídle Kožlany v 90. letech 20. století	41
5.2.4 Ekonomické aktivity v sídle Kožlany v současnosti (2016–2019)	43
5.2.6 Ekonomické aktivity v ostatních městských částech Kožlan od 60. let 20. stol. po současnost.....	45
5.2.7 Shrnutí vývoje počtu ekonomicky aktivních subjektů ve vybraných obdobích	47
5.3 Dotazníkové šetření.....	49
5.4 Polostrukturované rozhovory	57
5.5 Vyhodnocení poznatků výzkumu a návrhy a doporučení pro zlepšení stavu	58
Závěr	60
Seznam použitých zdrojů	62
Seznam tabulek	66
Seznam obrázků	66
Seznam příloh.....	67
Abstrakt	76
Abstract.....	77

Úvod

Následující text se zabývá analýzou a porovnáním podnikatelských subjektů v určitých vybraných obdobích. Konkrétněji jsou to epochy 60., 80., 90. let 20. století až po současnost (2016-2019) v sídlech na území města Kožlany, vždy v daném období zobrazují nejvyšší počet aktivních subjektů. Tato oblast zahrnuje město Kožlany a jeho jednotlivé městské části Dřevce, Hedčany, Hodyně a Buček. Ve zvolených obdobích tedy budou ve spolupráci s relevantními zdroji nebo výpověďmi některých respondentů sledovány různé podnikatelské činnosti, jež obyvatelé vykonávali ve svých prodejnách, přičemž některé ekonomické aktivity probíhaly rovněž ve výrobních podnicích a družstvech. Tato místa sloužila k uspokojování lidských potřeb, jako pracovní příležitosti pro obyvatele a tím pádem též jako hlavní zdroj obživy.

Téma „Změny ekonomických subjektů a jejich provozoven v sídlech na území města Kožlany“ jsem si zvolila zejména z toho důvodu, protože při studiu vypomáhám v rodinném restauračním zařízení, které se nachází v Kožlanech, a také proto, že jsem toužila dozvědět se něco o historii v oblasti, z níž pocházím a kde dosud převážně žijí, také jsem tedy mohla při výzkumu využít znalost prostředí a osobního kontaktu s respondenty.

Podnikatelské činnosti a podnikatelská sféra více než kdy jindy napomáhají k nutnému rozvoji venkova, proto budou tyto aktivity (včetně obdobných ekonomických, byť tehdy ne „podnikatelských“ činností za minulého režimu) zanalyzovány za všechna vybraná období (60., 80., 90., leta 20.století současnost (2016-2019)). Tyto informace budou následně sumarizovány a komparovány. Jako základ přitom posloužila primární data od zvolených respondentů, ale i z městských kronik, archiválií a jiných zdrojů. Praktická část se pak skládá z dotazníkového šetření a polostrukturovaných rozhovorů s vybranými podnikateli. Výběr respondentů při vyplňování dotazníku probíhal mezi obyvateli Kožlan, již mohli mít i zkušenosti se zvolenými obdobími nebo sami v těchto obdobích vyvíjeli nějakou ekonomickou aktivitu. Jako sekundární data pak posloužila konkrétní data např. z registru živnostenského podnikání či registru ekonomických subjektů. Na základě toho mohlo být kompletováno a shromážděno co nejvíce relevantních informací vztahujících se ke zvolenému tématu.

Cílem teoretické části je vymezení základní pojmů, které přímo i nepřímo souvisejí s hlavním tématem této práce. Jsou v ní důkladně popsány aktivity a informace spojené s determinací pojetí venkova a jeho typologie (samotné město Kožlany má spíše venkovský charakter než městský z důvodu, že je malé, proto má obecně k venkovskému prostředí blízko, další sídla města Kožlany jsou typicky venkovská), s jeho rozvojem a nástroji tohoto rozvoje, jaké jsou vazby podnikatelských subjektů a venkova a jaké následné koheze mohou v těchto vazbách dále vznikat. Popsány jsou také alespoň některé typy podpory, programy a projekty, prostřednictvím nichž může být venkov rozvíjen (i s možným posílením vazeb na městskou správu), a vymezena funkce a význam rurálního podnikání jako takového.

V praktické části textu je poté v závislosti na té teoretické detailně rozebráno administrativní území města Kožlany a patřičná, s ním související fakta. Tato část dále shrnuje a analyzuje konkrétní získaná data na zadané téma, tedy v jednotlivých podčástech zahrnuje sledovaná období, zevrubněji popisuje výčet jednotlivých ekonomických aktivit s nimi spojených jejich místa působnosti i jejich provozovatele. Na konci tohoto šetření je zhodnocen vývoj ekonomických činností tohoto regionu a jejich komparace se současností.

Neméně významnou část analytické sekce pak tvoří kvalitativní výzkum, který má rovněž rozvíjet témata položená v teoretických východiscích i závěry učiněné v prvním díle praktického úseku. Skládá se z dotazníkového šetření a polostrukturovaných rozhovorů; jejich hlavním úkolem je získat odpověď na provázané otázky a prostřednictvím jejich vyhodnocení následně navrhnout vhodná doporučení pro optimalizaci stavu podnikání v oblasti Kožlanska.

Ke zdrojům, z nichž v tomto textu čerpám, ještě doplním, že ty primární i sekundární jsou pro účely této práce dvojího původu: v teoretické části se opírají především o hloubkovou literární rešerši nejen v oblasti odborných tematických pramenů, ale také ze souvisejících sborníků či speciálních publikací, věnujících se např. jednotlivým rozvojovým programům venkova, stejně jako z odborně zaměřených článků. Pro praktickou část jsem pak zvolila na základě zejména terénního šetření výpovědi jednotlivých pamětníků i soudobých podnikatelských „ikon“ obce, dále pak anonymní dotazování přes internet a v neposlední

řadě i pátrání v místních kronikách a jiných archiváliích, které mi poskytly patřičné informace pro požadovaný sběr dat pro celkovou analýzu v této sekci a její výstupy.

2. Cíl práce a hypotézy

2.1 Cíl práce

Cílem této bakalářské práce je analyzovat a porovnat změny ekonomických činností, především dobu těchto aktivit, na území města Kožlany (včetně všech jeho částí) v období 60., 80., 90., let 20. století a současnosti (2016-2019). Cílem je rovněž definice a charakteristika konkrétních změn těchto činností, přičemž jejich změnou je myšlen především vznik a zánik jednotlivých subjektů. Dalším úkolem je dostat do komparace jednotlivé výpovědi a postoje konkrétních respondentů z dotazníkového šetření a polostrukturovaných rozhovorů vzhledem k minulosti, současnosti, ale i budoucnosti, stejně jako na základě nich navrhnout vhodná opatření a doporučení pro celkové zlepšení pro podnikání ve sledované oblasti.

2.2 Pracovní hypotézy

V souvislosti s vývojem následujícího textu je možno položit dvě pracovní hypotézy, jež mohou závěrem práce potvrdit nebo vyvrátit.

1. Na území města Kožlany více zanikaly podnikatelské subjekty, než vznikaly.
2. Ve sledovaných obdobích se v oblasti výrazně měnil počet i druh podnikatelských subjektů.

3. Metodika

Před vypracováním bakalářské práce bylo zapotřebí získat potřebné informace o problematice. Teoretická část práce se proto soustřeďuje na vymezení a pochopení základních pojmů. Pro získání těchto informací bylo v první řadě nutné nastudovat publikace, které jsou na související problematiku orientované a celkově ji dovysvětlují nebo přibližují. Tato hloubková literární rešerše na základě relevantních odborných zdrojů byla provedena tak, aby byla co nejvíce provázána s praktickou částí textu, který se na ni tu a tam odkazuje. V jistém slova smyslu se dá při vymezení teoretických východisek práce hovořit o kvalitativním výzkumu, jenž zahrnuje interpretace, komparace, verifikace, explorační, explanace či evaluace učiněné na základě svých domněnek, zkušeností nebo jiných zdrojů.

Informace ke zkoumaným obdobím jsou převážně poskytnuty od podnikatelů, kteří vykonávali nebo stále vykonávají podnikatelskou činnost ve sledované mikrooblasti. Tito respondenti po diskusích a osobních pohovorech poskytli jednak individuální výpovědi, a tak i cenné informace pro potřeby tvorby bakalářské práce, jednak se také účastnili obou průzkumů, které jsou zanalyzovány kvalitativní metodou. Další data jsou poté vyfiltrována z kronik a historických soupisů daného analyzovaného území, přičemž jsou zakreslena i do doprovodných map nebo zanesena do tabulek. Veškerá tato shromážděná data včetně výsledků z průzkumů byla zanalyzována, porovnána dle vybraných období a také se současnou situací.

4. Teoretická východiska

V této kapitole a jejích jednotlivých částech nejprve determinujeme základní pojmy vztahující se k venkovu a jeho úloh obecně, typologii venkova a rozvoji venkova. Poslední téma bude dále obohaceno o podkapitoly s vymezením jednotlivých rozvojových nástrojů, podmínek, rozvojových oblastí a aktérů rozvoje, stejně jako o různé typy podpory pro rozvoj venkova nebo konkrétněji cílený Program rozvoje pro podporu venkova. Poslední teoretická kapitola se pak věnuje rurálnímu podnikání jako takovému a současně i jeho financování.

4.1 Základní vymezení teoretických pojmů

Pojďme si nyní tedy nejprve determinovat alespoň základní pojmy, týkající se venkova v jeho obecném slova smyslu a jeho rozličných typologií.

4.1.1 Determinace venkova a jeho úloh

Na úvod k této podkapitole bych ráda doplnila, že přestože je sledované město Kožlany v této práci, resp. Kožlany se všemi jejími přilehlými částmi mají oficiálně status města, svou velikostí i počtem obyvatel se podobá svým charakterem spíše venkovu (nebo chceme-li, velmi malému městu), a proto tak k němu přistupuji i ve vymezení níže uvedených, i pro jiný venkov typických faktorů.

Přístupů k definici venkova najdeme v české i zahraniční literatuře spoustu. Za jedny z nejvýznamnějších studií v tomto směru se dají považovat v českém kontextu odborné práce autorek Majerové a Maříkové. Ta první v jedné z nich uvádí, že „*venkov obecně je vymezován jako řídko osídlený prostor, v němž má důležitou funkci zemědělství*“ (Majerová, 2009, s. 15). V odborné literatuře však můžeme najít různě laděné varianty této definice, v nichž je vzhledem k účelu jejího vymezení využito několika různých kritérií. Z demografického hlediska pak lze venkov vymežit nízkým počtem obyvatel a hustotou zalidnění, z urbanistického pohledu specifickým typem zástavby a ze sociologického úhlu kupříkladu jiným způsobem života, lišícím se od toho ryze městského (idem).

Významu samotného slova „venkov“ se věnuje druhá citovaná autorka, která popisuje, že zatímco u nás má původní význam „vně“ (tedy před hradbami a tudíž mimo město), v jiných západoevropských jazycích je to etymologicky především krajina, plocha nebo prostor vhodný pro zemědělství (Maříková, 2007, s. 112-126).

Dalším aspektem jsou pak jednotlivé funkce venkova, mezi nimiž začínají obvykle ty zemědělské (v dnešním kontextu již spíše krajinotvorné než čistě produkční), pokračují přes bydlení (a prostor pro život vůbec včetně specifické, někdy více, tu méně propracované infrastruktury) a končí u funkcí rekreačních a odpočinkových. „*V současném kontextu se poté celková důležitost stále více přikládá i zachování kvalitního životního prostředí a udržitelnému rozvoji (např. díky speciálním operačním programům nebo podpoře místního podnikání)*“ (Majerová, 2009, s. 16).

Výsledky výzkumu Maříkové (2007) následně ukázaly, že venkov je i dnes vnímán především ve spojení se zemědělstvím, ale rovněž jako volný prostor, krajina a příroda, které jsou hodnoceny jako dobré místo pro život a většina lidí včetně těch obyvatel, kteří se z něj stěhují do měst za studiem nebo za prací, jej stále považuje za svůj domov.

„*Venkovské oblasti přitom představují celkem 91 % území 27 členských států Evropské unie a jsou domovem více než 56 % jejich obyvatel, což z rozvoje venkova činí politiku prvořadého významu*“ (Politika rozvoje venkova v období 2007-2013, online). V Česku následně zaujímá venkov podle vymezení ČSÚ celkovou výměru 78,8 % národního území, což je dohromady celkem 91,8 % obcí, v nichž ale žije „jen“ 29,8 % obyvatel (ČSÚ, 2009, s. 15).

Jak dále uvádí např. autor Binek, „*poloha venkovských obcí v ČR významně předurčuje předpoklady pro lokální rozvoj*“, to v praxi znamená, že obce lépe dopravně dostupné obvykle nabízejí i lepší možnosti pro umístění podnikání a služeb (Binek a kol., 2007, s. 121). Nemusím dodávat, že infrastruktura mezi velkými městy (např. dálniční spojení) se neustále zdokonaluje a jelikož je většinou propojena i s jednotlivými venkovskými oblastmi, vliv je zde vzájemný, neustálý a interferenční.

To ostatně dokazuje i tvrzení dalších autorů, kteří uvádějí, že *„je již překonán názor, že městské a venkovské oblasti jsou odlišnými oblastmi s diverzifikovanými vztahy a potřebami; tyto oblasti jsou totiž navzájem propojené v jeden „vyšší“ celek mnoha vazbami v rozličných podoblastech a navzájem se ovlivňují“* (Pělucha & Bednaříková, 2008, s. 22-23).

To je v podstatě potvrzeno i v jiném srovnání s minulostí, v němž další autorka Svobodová k tomuto doplňuje následující: *„I přes řadu charakteristických a jednotících znaků je vnímání a vymezování venkova jako jednoznačně ohraničeného prostoru velmi obtížné. Jestliže se ještě v 60. a 70. letech 20. stol. dalo hovořit o venkovu či venkovském území jako o relativně homogenním typu území, jež se vyznačovalo poměrně nízkou hustotou zalidnění a vysokým podílem zaměstnanců v zemědělství, tak v současné době tento obraz venkova již neplatí“* (Svobodová, 2011, s. 13). Dnes se tak setkáváme spíše s diferencovanou strukturou různě rozvinutých venkovských území, která plní množství rozdílných funkcí dle typu oblastí, charakterizovaných např. rozličným krajinným charakterem, dostupností atp. Všechna výše uvedená mínění však odrážejí „trendy“ zvláště posledních třech dekad, čímž jsou tedy v komparaci s primárními úlohami venkova za historicky mnohem starší období výrazně jiná.

Z pohledu tohoto novějšího vnímání se poté můžeme dívat na venkov v ještě širších souvislostech, které popisují zejména zahraniční autoři. Např. Terluin (2001) k tomuto uvádí, že mezi mnoha významy tohoto pojmu lze rozlišit dva odlišné typy přístupů:

- 1) koncept, který odlišuje venkov jako charakteristický typ lokality - tedy venkov jako „prostor“;
- 2) venkov jako sociální reprezentaci - resp. venkov jako „reprezentující prostor“ (Terluin, 2001).

Podle dalšího cizojazyčného autora Woodse (2011) poté *„venkov nabývá různých forem v různých kontextech a z různých perspektiv“*. Podle něj neexistuje jediný způsob chápání venkova, naopak při něm rozlišuje a podrobně rozebírá jednotlivé rurální diskurzy z akademického hlediska, ale také z úhlu politického, mediálního nebo čistě laického, jež však dokládá konstituovanými názory, myšlenkami, popisy a činy obyčejných lidí v jejich

každodenním životě. V souvislosti s tím hovoří též o tzv. epistemologii neboli poznání venkova (Woods, 2011, s. 33, In: Klufová, 2015, s. 13).

S ohledem na toto nejednoznačné a dosud úplně neprobádané vymezování venkova pak již citovaný český autor Binek v jiné ze svých publikací hovoří i o jeho tzv. paradoxech. Zahrnuje mezi ně paradoxy rozvoje venkova, paradoxy rozvojových představ, působení státní správy na rozvoj venkova, vlastnické paradoxy (resp. vztah k půdě od feudalismu přes komunistické vyvlastnění až po nedávné restituce nebo privatizaci), paradoxy zemědělské (podnikání, dotací do zemědělství a jejich efektů v rozvoji venkova nebo výprodeje státní půdy), dále paradoxy řešení problémů (např. v kontextu chápání prostoru), paradoxy rozvojových nástrojů (z pohledu jejich nabídky, uplatňování, úprav a jejich efektů na rozvoj venkova) a v neposlední řadě i paradoxy (nové) spolupráce, jejího fungování a různorodosti v nedávných souvislostech (Binek a kol., 2011, s. 4). Tyto paradoxy se zkoumanou problematikou podnikatelských subjektů souvisejí sice spíše nepřímo či inkohorentně, v sekundárním významu však mohou mít svůj adekvátní dopad (např. v rozdílném chápání složitěji provázaných vlastnických práv atd.)

4.1.2 Typologie českého venkova

Na základě specifického a historického vývoje vznikla základní typologie českého venkova dle autorů Perlín, Kučerová a Kučera, kteří ve své studii uveřejněné v r. 2010 zmiňovali problematičnost některých předchozích i jimi publikovaných typologií, zejména z hlediska jejich praktického využití, a proto na základě aktuálnějšího výzkumu vytvořili zcela novou typologii, která je založena hlavně na úrovni jednotlivých obcí s rozdílným potenciálem rozvoje (resp. jde o tzv. typologii venkovského prostoru podle potenciálu rozvoje) a identifikuje dohromady osm typů venkovského prostoru v České republice, pročež rozděluje venkov na:

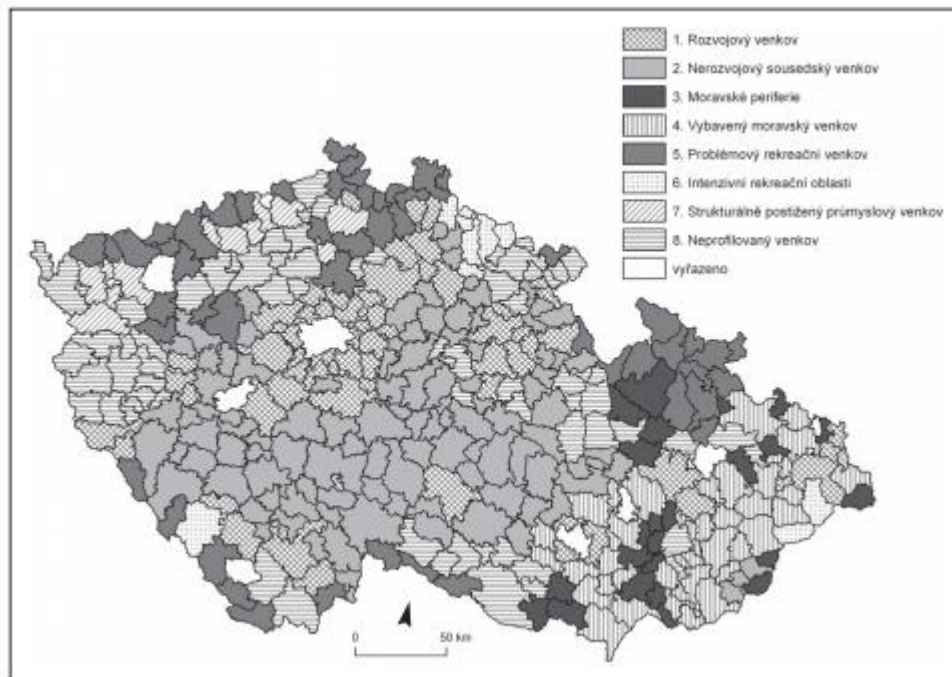
1. Rozvojový venkov – to jsou obce umístěné u největších měst a při hlavních dopravních koridorech spojujících jádrové oblasti. Mají silný populační a hospodářský růst. Populace v nich dosahuje nejvyšších hodnot indexu vzdělanosti a také nejnižší nezaměstnanosti.

2. Nerozvojový susedský venkov – nachází se ve vnitrozemí České republiky, přičemž na východě dosahuje až na Českomoravskou vrchovinu. Je to oblast s hospodářsky slabým potenciálem území, a to převážně při hranicích krajů (resp. v tzv. vnitřní periférii).
3. Moravská periferie – tento typ zasahuje do historických zemí Moravy a Slezska, která zahrnuje část vnitřní periferie státu. Tyto oblasti vykazují záporné migrační saldo, zahrnují druhou nejvyšší míru nezaměstnanosti a rovněž spíše nižší hodnoty indexu vzdělanosti.
4. Vybavený moravský venkov – myšleny jsou zde obce s velkou populací, dobrou infrastrukturou veřejné dopravy a s tím spojenými vyjížděkami za zaměstnáním.
5. Problémový rekreační venkov – to je oblast doosídlovaného pohraničí po druhé světové válce. Má rekreačně nejvyšší turistický potenciál a tím i nejnižší podíl trvale obydlených domů.
6. Intenzivní rekreační oblasti – jsou to oblasti, kde je dominantním hospodářským odvětvím cestovní ruch a s ním spojené aktivity. Také zde je nižší podíl trvale obydlených domů. Nejvyšší potenciál má tato oblast z hlediska environmentálního, ekonomického, ale též kvalitou lidského kapitálu. Riziko je ovšem v dominanci jednoho hospodářského odvětví, komunitního života a sociálních vztahů. Znamená to tedy, že tyto oblasti slouží jen na sezónu. Lidé zde proto nemají téměř žádný zájem se o oblast a okolní obce více zajímat a starat se či přispět k jejich zvelebení.
7. Strukturálně postižený průmyslový venkov – blíží se 5. typu (s nejnižšími hodnotami indexu vzdělanosti, s vysokou mírou nezaměstnanosti a nejnižším podílem rodáků starších 65 let).
8. Neprofilovaný venkov – jedná se o populačně malé obce, zároveň s malou občanskou vybaveností. Tyto oblasti dosahují nejnižší vzdělanostní hodnoty a nemají velký rozvojový potenciál, který je možno chápat jako dosud nevyužitý.

Jejich charakter je nejasný a do budoucna nejistý (secundum Perlín, Kučerová & Kučera, 2010, s. 177-181).

Pro úplnost přikládám stejnými autory vytvořenou mapu, abychom si na základě ní mohli vydedukovat postavení i námi sledovaného území města Kožlany včetně všech jeho sídel ve srovnání s jinými oblastmi:

Obrázek 1 - Typologie venkovského prostoru Česka podle potenciálu rozvoje

Zdroj: Perlín, Kučerová & Kučera, 2010, s. 178.

Přestože výše uvedené dělení nerespektuje explicitně jednotlivé okresy, ale na základě různých kritérií se dále dělí, z mapy jednoznačně vyplývá, že Kožlansko patří do oblasti č. 2, tedy do nerozvojového sousedského venkova, z čehož vyplývají pro region spíše nevýhody než výhody, přestože se nachází v těsném spojení s větším městem Kralovice a také v blízkosti hlavního tahu mezi Plzní a Prahou nebo chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko, což je důležité zejména pro turistický ruch.

Dále pak ještě autor Perlín ve spolupráci s jinými autory upřesnil a rozvinul v r. 2019 tuto typologii, když ji polohově opřel o poněkud jiná kritéria na bázi dostupných statistik a analýz či výpočtů z nejrůznějších dat. Nová typologie s sebou přináší jen pět následujících typů:

- 1) Nevyhraněný typ
- 2) Rozvinutý typ
- 3) Sociálně znevýhodněný typ
- 4) Sociálně a polohově znevýhodněný typ
- 5) Polohově znevýhodněný typ (Perlín et al., 2019, s. 10-12)

Z pojetí tohoto dělení je patrná a převažuje jistá negace či případné indispozice jednotlivých lokalit, ale dovolila bych si tvrdit, že pro aktuální použití je exaktnější. A opět k této typologii přikládám následující mapu:

Obrázek 2 - Typologie správních obvodů obcí s rozšířenou působností podle rozvojového potenciálu

Zdroj: Perlín a kol., 2019, s. 10.

Tentokrát je toto schéma rozděleno podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností, kde takto poměrně zřetelně vidíme územně hierarchicky nadřazenou oblast SO ORP Kralovice jako třetí, růžově zvýrazněný, sociálně i polohově znevýhodněný typ. Z pohledu

tohoto dělení tak jde v podstatě o nejvíce negativní charakteristiku, v níže se prolíná jak typ 2, tak typ 4, v mapě označené žlutou a modrou barvou.

4.2 Rozvoj venkova

V posledních letech došlo a stále dochází k významným celospolečenským a ekonomickým změnám, které mají vliv na celkovou geopolitickou situaci, na rozvoj venkova a samozřejmě i na podnikání v něm. V kontextu těchto globalizačních a integračních procesů ve světové ekonomice se zároveň mění i úloha substátních územních celků, jež tak sehrávají čím dál významnější úlohu. *„Jedním z projevů výše uvedených změn je také to, že se úkoly a kompetence v oblasti místního a regionálního rozvoje přesouvají na místní a regionální instituce. Otázka rozvoje regionální ekonomiky tak přestává být výlučnou záležitostí centrálních vlád a stává se úkolem nižších správních orgánů“* (Dušek, 2019, s. 95). Obce, města, ale i nejrůznější místní nebo regionální společenství proto již nejsou pouhými pasivními příjemci rozhodnutí investorů či centrálních orgánů veřejné správy. Jedná se o tzv. princip subsidiarity.

Opět zde v souvislosti s tímto tématem připomenu, že *„venkov coby dynamický prostor prodělal zejména v posledních 20 letech řadu změn (mezi něž patří nejen migrační vzorce související s tzv. suburbanizací či kontraurbanizací - pozn. autorky). Mezi nejvýznamnější faktory, jež ovlivnily a neustále ovlivňují rámeček rozvoje venkova, patří kromě nutného historického vývoje také poloha, změny v hospodářství a společnosti nebo rozvoj infrastruktury. Jednotlivé obce pak mohou být navíc ovlivněny i specifickými lokálními vlivy (např. přírodní podmínky, struktura obyvatel atp.)“* (Svobodová, 2011, s. 9). Toto ale vlastně již bylo řečeno v některé z předcházejících podkapitol, např. v 4.1.1.

4.2.1 Rozvojové nástroje a podmínky, rozvojové oblasti a aktéři rozvoje

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR ve spolupráci s některými citovanými autory vypracovalo publikaci (2010), která definuje jednotlivé rozvojové nástroje a podmínky obcí. Mezi jejich rozvojové nástroje patří:

„* *administrativní nástroje (kam řadíme legislativu, závazné procedury, postupy, organizační normy)*

* *koncepční nástroje (strategie, programy, plány, politické deklarace, územně plánovací dokumenty, pozemkové úpravy)*

* *institucionální nástroje (instituce, spolupráce, regionální management)*

* *věcné nástroje (infrastruktura, poskytnutí prostor, služeb, hmotného plnění, poradenství)*

* *sociálně-psychologické nástroje (vzdělávání, komunikace, motivace)*

* *finanční nástroje (systémy finančních podpor, dotace, granty)“*

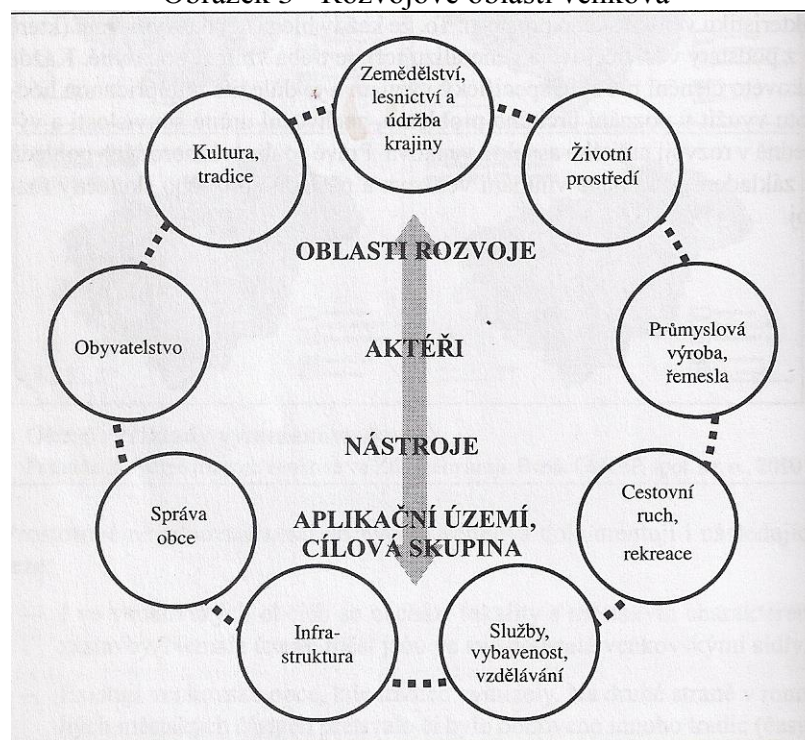
Přičemž platí, že „*stěžejními rozvojovými nástroji jsou především nástroje koncepční*“ (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2010, s. 12).

Rozvojovými podmínkami pak chápeme možnosti a charakteristiky daného území a můžeme se na ně podívat z hlediska obyvatel obce, z hlediska ekonomického rozvoje a taktéž z hlediska návštěvníků (idem, s. 18).

Pro obojí by přitom mělo platit, že tyto nástroje a podmínky se netýkají jenom obce samotné z jejího institucionálního pohledu, ale především dostatečně vhodného „podhoubí“ pro soukromé podnikání na venkově (ať již z řad živnostníků, větších firem, investorů nebo developerů) a vzájemné funkční interakce mezi těmito subjekty, což je i jedním z témat této práce. Využití a vliv těchto nástrojů mají tedy i na vznik a fungování ekonomických subjektů svůj nezastupitelný význam. O specifické úloze podnikání v rurálních oblastech si však povíme více v podkapitole 4.3.

Pro lepší představu o jednotlivých rozvojových oblastech venkova připojuji následující obrázek:

Obrázek 3 - Rozvojové oblasti venkova

Zdroj: Svobodová, (2009, s. 14).

Jak z tohoto obrázku vyplývá, nejedná se pouze o poměrně pestré oblasti rozvoje, ale také, jak jsme si již řekli, o jednotlivé nástroje nebo aktéry, popř. aplikační území nebo cílové skupiny, na něž se mají konkrétní oblasti vztahovat a jimž jsou - ať již primárně či sekundárně - určeny (Svobodová, 2009).

Ráda bych se zde v souvislosti s tím blíže zastavila ještě u aktérů rozvoje, kterým je na základě výše uvedeného vždy přiřazena i nějaká role. Ve spojitosti s obcí totiž můžeme hovořit jednak o jistých rolích jejích určitých orgánů při tomto plánování a realizaci rozvoje, stejně pak v kooperaci s občany a konkrétními podnikatelskými subjekty, které jsou považovány za hlavní aktéry v rozvoji obcí. Nejinak je tomu i v obecní podpoře aktivního zapojení občanů či podnikatelů do tohoto rozvoje prostřednictvím nejrůznějších mediálních nástrojů. Neméně významnou úlohu v tomto může zastávat rovněž i spolupráce mezi jednotlivými obcemi např. v rámci nějakého vyššího územně-správního celku při prosazování podobných zájmů (Binek, 2010, s. 28-33).

4.2.2 Rozvoj venkova v pojetí ČR a EU

Z hlediska dlouhodoběji aplikované politiky se lze i na pojetí rozvoje venkova v rámci České republiky opět podívat v chápání mnoha faktorů, mezi nimiž rozlišujeme především ty místní a pak globální. *„Co je unikátní v kontextu všech členských států EU, je velmi vysoká krajinná pestrost na poměrně malém celkovém území Česka, přičemž zejména v horských oblastech se jedná o vzácné, ekologicky stabilní krajiny. Zároveň však průměrný zemědělský podnik hospodaří hned na 7x větší ploše, než je evropský průměr. Více než 70 % zemědělského půdního fondu je přitom obhospodařováno farmami o rozloze více než 500 hektarů, což je porovnatelné jen se Slovenskem nebo Maďarskem, protože se jedná o výslednici historických procesů konsolidace zemědělské půdy provázejících kolektivizaci v druhé polovině 20. stol.“* (Poláková, 2018, s. 36). K tomuto lze dále doplnit, že *„na více než 75 % zemědělských ploch u nás hospodaří zemědělské podniky, jež jsou nájemci pozemků, což je obecně považováno za faktor související se zaměřením farem na krátkodobé navýšení výnosů bez zajištění dostatečné úrovně agroekosystémových opatření, jako je např. ochrana půdy“* (Fraser, 2004, s. 73-79).

A opět se zde tímto vracíme ke klíčovému zemědělství, což ale vícekrát zazní i dále, protože přes proměny venkova v posledních dekádách je možné i nadále hovořit o jeho převažující úloze. Ve vnímání politicky nastaveného procesu v rámci ČR je však souběžně potřeba přihlédnout i k ostatním ekonomickým příčinám, stejně jako k dalším environmentálním či společenským kauzalitám. Ty se totiž také dotýkají jeho celkového generického pojetí a odrážejí nejen aktuální trendy, ale současně je vyhodnocují do budoucna, jak opět upřesňuje Poláková (2018, s. 39-54). Ta ještě následně doplňuje, že *„podpora diverzifikace činností nezemědělské povahy umožnila příspěvek z celostátní rozpočtové alokace na zakládání mikropodniků na venkově, přičemž se jednalo o jedno z nejúspěšnějších opatření z hlediska potenciálu tvorby rurálních pracovních míst z dosud uskutečněných projektů“* (Poláková, 2018, s. 54). Mimo tento aspekt můžeme za nedávné období rovněž jako takovouto nezemědělskou aktivitu vnímat a považovat zdaleka nejvíce soustředění na projekty produkce bioenergie, jak se uvádí opět tamtéž.

K výše uvedeným faktorům pak Evropská unie doplňuje ještě faktory vědecko-institucionální, které se týkají především posílení adekvátních znalostí a rozhodnutí,

opřených a činěných na politikum občanské společnosti. Jednalo se z pohledu časovosti o principy rozvoje venkova, zahrnuté převážně v tzv. Agendě 2000 a jejích metodách, v nichž byl kladen důraz zejména na lidské zdroje, investice do zemědělských podniků včetně podpor přidávání hodnoty produktům, méně příznivé oblasti a také příslušná ekologická (resp. agroenvironmentální) opatření (Evropské dotace, 2015, s. 17). A opět je i zde se možno podívat na politiku rozvoje venkova v kontextu jak globálních, tak lokálních (místních) faktorů. Nejen v oblasti podpory ji pak můžeme chápat v jednotlivých sedmiletých cyklech jejího provádění, v jejichž rámci jsou Evropskou komisí také vyhlášovány patřičné dotační tituly (např. Blažek, 2004).

S ohledem na výše diskutované přístupy ke konceptualizaci venkova lze následně tvrdit, že *„Evropská unie využívá pro oficiální stanovení venkovského prostoru spíše teritoriální přístup a přinejmenším na úrovni jeho malých administrativních jednotek definuje venkovský prostor spíše jako reziduální, neurbánní kategorii, než aby byl specifikován výhradně pomocí vlastních charakteristik“* (Klufová, 2015, s. 31). Tímto se mírně vracíme k typologii venkova, resp. k jeho úlohám.

Podle tohoto čistě konstruktivistického přístupu se však přesto v členských státech EU vyskytují všechny typy sociálních reprezentací venkova (např. dle již citovaného autora Terluina, 2001), přičemž kolektiv zahraničních vědců Hoggart, Buller a Black (1995) rozlišuje v Evropě čtyři hlavní venkovské tradice, jež se sice výhradně nevyklučují, ale ani je nelze označit za všezahrnující, a to: agrární tradici, tradici naturalistickou, mediteránní a marginalistickou (secundum Klufová, 2015, s. 31-32). Nelze je komplexně chápat ani uplatňovat především z toho důvodu, že odrážejí zejména rozdílnou geografickou polohu jednotlivých členských států. V podstatě stejným způsobem pak hodnotí přístupy k venkovu rovněž již citovaný Woods (2011, In: Klufová, 2015).

Pokud se vrátíme k výhradně zemědělskému chápání venkova EU a jednotlivým typům jeho podpor v tomto směru, pak odkážu kupř. na informační příručku europoslance Hynka Fajmona (2010), jenž detailněji rozvádí hlavně problematiku Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD) jakožto velmi účinného nástroje. Tento politik je sice znám svou názorovou vyhraněností vůči EU, nicméně v této brožuře výše uvedený princip

spíše chválí, a nebude tak snad proto budit zbytečné kontroverze. Tím se plynule dostáváme k další podkapitole.

4.2.3 Typy podpory pro rozvoj venkova

Nyní se pojdme zevrubněji podívat na některé typy podpory pro rozvoj venkova, které - zase - nemusí platit jen pro samotné obce, ale také pro jednotlivé podnikatele, popř. i v kooperaci mezi těmito dvěma subjekty. Plynule na ně bude navazovat i následující podkapitola.

Předně ale, pokud jde o možnosti podpory obcí z národních zdrojů, opět se víceméně týkají Ministerstva pro místní rozvoj a jeho dotačních titulů. Patří mezi ně např. Územní plán, resp. Podpora územně plánovacích činností obcí, ale také podprogram Podpora obnovy a rozvoje venkova, do něhož řadíme kupř. Podporu vítězů soutěže Vesnice roku, Podporu zapojení generací do komunitního života v obci (týká se venkovské zástavby a prostranství), Podporu spolupráce obcí na obnově a rozvoji venkova, ale i mnohé další typy programů, jak je uvádí třeba publikace vydaná Svazem měst a obcí České republiky (2016). V rámci těchto národních dotačních zdrojů, které jsou povětšinou spolufinancovány i Evropskou unií a přístup k nim je v různých intervalech zveřejňován, se však jedná i o další související ministerstva, mezi nimiž zaujímá své místo také Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo kultury, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo práce a sociálních věcí nebo Ministerstvo dopravy. Jak jsem již zmínila, mezi hlavní žadatele o tyto programy patří především obce, ale jsou zde i další zajímavé tituly např. pro jejich příspěvkové organizace, kam můžeme řadit nejen jiné právnické osoby (ať již podnikající či nepodnikající, ziskové či neziskové); nadto jsou některé z nich určeny i pro privátně vlastněné právnické a soukromé fyzické (podnikající) osoby. Přehled veškerých těchto programů můžeme najít např. v této účelové publikaci (Svaz měst a obcí České republiky, 2016). Jsou to velmi široce definované oblasti pro různé příležitosti a možnosti obcí i jejich občanů a z jejich zaměření si v tomto rozsáhlém spektru vybere v podstatě jakýkoli podnikatel zabývající se jakýmkoli oborem nebo odvětvím.

4.2.4 Program rozvoje venkova

Pojďme se blíže podívat alespoň na jeden typ podpory, který je určen především pro žadatele z řad obcí, přičemž se v něm však ani zdaleka nevyklučuje ani spolupráce s různými podnikatelskými subjekty, zejména pak pokud jde o financování různého typu realizačních prací nebo služeb souvisejících s uskutečněním toho kterého konkrétního projektu. Tím se mají samozřejmě na mysli konkrétní příležitosti, resp. zakázky pro místní podnikatele.

„Hlavním cílem programu je obnova, zachování a zlepšení ekosystémů závislých na zemědělství prostřednictvím převážně agroenvironmentálních opatření, dále investice pro konkurenceschopnost či inovace zemědělských podniků, podpora vstupu mladých lidí do zemědělství nebo krajinná infrastruktura“ (Sdružení místních samospráv ČR, 2015, s. 21).

Tento program má rovněž podporovat diverzifikaci ekonomických aktivit ve venkovském prostoru s cílem vytvářet nová pracovní místa a zvýšit hospodářský rozvoj, což nepřímo a sekundárně opět souvisí s pomocí pro jednotlivé podnikatelské subjekty. Povzbuzován v něm má být především komunitně vedený místní rozvoj, prostřednictvím něhož má být přispěno k lepšímu zacílení podpory na lokální potřeby venkovského území a rozvoji spolupráce aktérů na místní úrovni. *„Horizontální prioritou je následně předávání znalostí a inovací formou vzdělávacích aktivit a poradenství nebo spolupráce v oblasti zemědělství a lesnictví“ (idem).*

Program rozvoje venkova je přitom rozdělen do šesti hlavních oblastí dle jednotlivých priorit:

„1) Priorita 1 - Podpora předávání znalostí a inovací v zemědělství, lesnictví a ve venkovských oblastech;

2) Priorita 2 - Zvýšení životaschopnosti zemědělských podniků a konkurenceschopnosti všech druhů zemědělské činnosti ve všech regionech a podpora inovativních zemědělských technologií a udržitelného obhospodařování lesů;

- 3) *Priorita 3 - Podpora organizace potravinového řetězce, včetně zpracování zemědělských produktů a jejich uvádění na trh, dobrých životních podmínek zvířat a řízení rizik v zemědělství;*
- 4) *Priorita 4 - Obnova, zachování a zlepšení ekosystémů souvisejících se zemědělstvím a lesnictvím;*
- 5) *Priorita 5 - Podpora účinného využívání zdrojů a podpora přechodu na nízkouhlíkovou ekonomiku v odvětvích zemědělství, potravinářství a lesnictví, která je odolná vůči klimatu;*
- 6) *Priorita 6 - Podpora sociálního začleňování, snižování chudoby a hospodářského rozvoje ve venkovských oblastech“ (Sdružení místních samospráv ČR, 2015, s. 78).*

Jak je patrné z výše uvedeného, primárně se v tomto ohledu sice opět jedná zejména o několikrát již zmiňované zemědělství, je však třeba si uvědomit jeho propojenost i s jinými odvětvími, jako je např. průmysl, ekologie, ale např. i sociální oblast.

V samotném závěru kapitoly věnující se rozvoji venkova bych se ještě ráda vrátila k jednotlivým paradoxům, které v jedné ze svých publikací zmiňoval Binek (2010) a jež jsem nastínila v podkapitole 4.1.1. Z pohledu této podkapitoly, která se věnuje rozvoji venkova, tedy znovu uvedu vyloženě s ním souvisejí tzv. paradoxy rozvojových představ, paradoxy působení státní správy na rozvoj venkova, vlastnické paradoxy (neboli venkovský způsob života a rozdílný či nejednoznačný vztah k půdě), paradox „městského“ venkova, paradox rozvoje cestovního ruchu na venkově, a dále tzv. paradoxy rozvojových nástrojů, které zase mohou souviset s podkapitolou 4.2.1. Zde autor znovu shledává nejednoznačnost nejenom v jejich nabídce, ale rovněž v jejich uplatňování, nebo nejasnosti týkající se pozemkových úprav a jejich efektů na rozvoj venkova. Toto vše je třeba si uvědomit, abychom si patřičné části v tomto pojednání mohli dosadit do širších souvislostí.

4.3 Rurální podnikání a jeho financování

Na začátku 90. let min. stol. nebyla situace na venkově ještě ani zdaleka taková, aby venkovská populace byla zvyklá spoléhat se spíše na vlastní iniciativu a začínat podnikat. Nejvýznamnější bariérou byl přirozeně nedostatek finančního kapitálu, který bylo nutno na začátku do jakéhokoli typu podnikání vložit. *„Restituce sice přinesly určité náhrady za kolektivizovaný a znárodněný majetek, ale vesměs to nebyly tak velké finanční částky, jež*

by dovoľovaly realizaci velkorysejších podnikatelských záměrů, a udržet si klasické zaměstnání bylo důležitější, než jej opouštět a začínat způsob obživy s nejistým výsledkem“ (Majerová, 2009, s. 139).

Přesto by se dalo říci, že se následně převážná většina vesnických obyvatel alespoň postupně a časem, jak si ověřila u těch odvážnějších, několik let po r. 1989 nechala strhnout vidinou „snadnějšího“ výdělku, využila nově otevřené možnosti, opustila svůj dosavadní zaměstnanecký poměr a začala soukromě podnikat. *„Je zde patrné, že rozhodující nárůst soukromého podnikání byl v r. 1991, kdy počet podnikatelů (na celém území tehdejšího Československa - pozn. autorky) vzrostl během jediného roku na 892 000 osob“* (Maryáš, 2000, s. 91). ČSÚ pak za toto období prý uváděl dokonce ještě mnohem vyšší čísla (idem).

Výběr podnikatelského zaměření byl přitom úzce spojen s charakterem života na venkově. Dále se zde samozřejmě odrážela poptávka obyvatel venkova po určitých činnostech a službách, ale i fakt, že mnoho těchto soudobých malých podnikatelů využilo znalostí, dovedností a kontaktů ze svých předchozích zaměstnání. *„Škála služeb ve vesnických obcích přitom nebyla široká, zároveň po mnoha z nich, které se provozovaly ve městech, nebyla na venkově poptávka. Převážná část řemeslných prací se totiž dělala doma svépomocí nebo se sousedskou výpomocí a těchto služeb tak nebylo využíváno“* (secundum Majerová, 2001, s. 75).

Tatáž autorka pak v jiné práci tvrdí že se to *„týkalo většiny činností souvisejících s opravami a údržbou domů a bytů (malování, tapetování, drobné stavební práce, instalatérské, truhlářské, opravářské práce atp.), dále s pracemi v zahradě a osobním hospodářství (prořezávání stromů, kácení, roubování, postřiky), nebo službami pro domácnost (praní, žehlení, mandlování, čištění, opravy prádla a ošacení etc.)“* (Majerová, 2009, s. 141).

Typy podnikání, jež podnikatelé na venkově uskutečňovali, pak odpovídaly následujícím odvětvím - prodej v malém, servisní a řemeslnické práce, pohostinství a občerstvení, zemědělská produkce a její zpracování, autodoprava apod. Jinak ale prostor českého

venkova, pokud se nejednalo o vyloženě atraktivní lokality zejména z hlediska sportu nebo turistiky, moc dalších výhodných příležitostí nenabízela (secundum idem).

Začátky tohoto podnikání nebo resp. jejich pokusů přitom byly financovány (a to jak v zemědělství, tak mimo něj) převážně z vlastních úspor anebo využitím půjček či dotací. Navíc se objevovaly i půjčky v rámci rodiny a příbuzenstva nebo půjčky od známých, popř. sousedů. V tehdejší době viděli podnikatelé jako problematické překážky bránící v podnikání na venkově aspekty celostátního dosahu, mezi něž řadili schodkový rozpočet státu a z toho plynoucí strukturu státních výdajů (rozuměj dotací), nízkou kupní sílu obyvatelstva, nedostatečný tržní prostor atd. Venkovští obyvatelé tak odvozovali zlepšení podmínek pro podnikání a celkového podnikatelského klimatu na venkově od celkové finanční situace státu.¹ *„Doposud nivelizovaná společnost se tedy začala postupně diferencovat a objevily se vrstvy zámožných lidí, z nichž část přišla k majetku legálně a část nelegální cestou. Dosavadní sociální jistoty obyvatelstva se však začaly jevit čím dál méně jistými v nových tržních podmínkách - pro některé skupiny obyvatelstva proto sice mohly znamenat jednak příležitost k rozvinutí schopností a znalostí, pro jiné skupiny ale nečekaný zvrat k horšímu, mnohdy i z objektivních či nezaviněných příčin“* (Machonin, Tuček, 1996, s. 16).

Pokud v této sondě postoupíme dále do doby nedávno minulé a současnosti, až do r. 2003 dle údajů ČSÚ (online) počet podnikatelů (tedy osob pracujících na vlastní účet) stále stoupal (v tomto roce to bylo cca 518 300 osob). Nesmíme také opomenout ale ani jiné formy podnikání, jako jsou kupříkladu soukromé firmy fungující na bázi společnosti s ručením omezeným nebo akciové společnosti, a zejména pak jejich vůdčí osoby. V období let 2004-2006 následně došlo k jejich poklesu, načež tento trend opět stoupal až do periody let hospodářské krize po r. 2008 (konkrétně byli soukromí podnikatelé včetně firem /tedy malých, středních a velkých podniků/ v tomto roce zastoupeni v počtu přes 1,8 mil. osob). V souvislosti s globálními ekonomickými problémy samozřejmě nadále tento trend klesal, s postupným oživováním ekonomiky v průběhu cca 5 následujících let pak začalo navracení do „původního“ stavu. Zhruba v té době bylo publikováno následující tvrzení: *„Na základě mezinárodního a stále platného srovnání v rámci EU 27 lze však konstatovat,*

¹ Viz výzkum realizovaný v rámci projektu MŠMT VS 97097 s názvem „Sociální trendy v zemědělství a na venkově“ uskutečněný Sociologickou laboratoří v r. 1999 a 2001. In: Majerová, 2009.

že i z pohledu malých a středních podniků (resp. jejich počtu, podílu na zaměstnanosti či přidané hodnotě) je česká ekonomika i nadále standartní“ (ČSÚ, 2011, online). Pokud pak šlo o evidenci vyloženě OSVČ, největší počet v historii ČR, resp. něco přes 1 mil. osob, zaznamenal následně r. 2019 (Podnikatel.cz, 2019, online). Nyní v souvislosti s koronavirovou krizí ještě nejsou tato čísla úplně měřitelná ani k dispozici, ale bude se rovněž zřejmě očekávat pokles počtu těchto osob.

Malé a střední podniky jsou obzvláště důležité pro bližší pochopení konceptu rurálního podnikání, protože tvoří jeho valnou část a zároveň jsou protipólem k monopolním tržním subjektům a tendencím. *„Představují současně velký přínos do příjmové stránky veřejných rozpočtů, převážně měst, ale i obcí, a v rozvinutých ekonomikách tvoří významný inovační potenciál, přičemž dokážou nejrychleji reagovat na potřeby nových a rozvíjejících se trhů především na místní a regionální úrovni“ (Pešek, 1999, s. 186). Souběžně participují na tvorbě nových pracovních míst, o něž je na venkově a v malých městech stále spíše nouze.*

A pokud se opět vrátíme k zemědělství, které v námi sledované venkovské oblasti hraje stále velkou úlohu, je třeba doplnit, že *„v současné době se činnosti v zemědělství více věnují především fyzické osoby (zejména pak zemědělstí podnikatelé nebo samostatně hospodařící rolníci, jimž byla půda v restitučních a privatizačních procesech po r. 1989 buďto navrácena nebo odprodána, pozn. autorky) než právnické, tedy společnosti, podniky a družstva, jako tomu bylo za minulých časů. Ty však na rozdíl od fyzických osob obhospodařují výrazně větší podíl zemědělské půdy“ (Horská, 1998, s. 206).*

Další úspěšnost rurálního podnikání jakéhokoli druhu je však do značné míry stále odvislá od oficiální podpory podnikatelské činnosti. Současnou koncepci těchto balíčků jak na evropské, tak národní úrovni, je vhodné i nadále a neustále aktualizovat a rozvíjet, k čemuž slouží například tematicky zaměřené obecní diskuze. Zároveň jsem se je pokusila definovat alespoň v základech v subkapitolách 4.2.3 a 4.2.4. Vzhledem ke kolísavé a nestabilní situaci by pak mohlo částečně platit, že *„podnikání a především malé (drobné) podnikání je nesporně pro mnohé obyvatele venkova s ohledem na vývoj nezaměstnanosti a neuspokojivý počet pracovních míst v daném regionu, stále jedinou možností, jak v místě svého bydliště nebo jeho blízkosti najít pracovní uplatnění“ (Majerová, 2009, s. 150).*

Významnou úlohu ve venkovském podnikání v podstatě na všech úrovních přitom hraje více než kde jinde forma rodinného podnikání, které v jedné z mnoha publikací definuje např. kolektiv českých autorů jako jeden ze „zdrojů rozvoje obcí“ (Rydvalová et al., 2015). Ti dále zmiňují, že jeho podíl na tvorbě českého HDP je ale zhruba jen třetinový na rozdíl od průměru světové ekonomiky, kde tvoří až 85 %. Za mezník v něm je zde opět chápán r. 1989, kdy byly znovunavázány uměle zpřetrhané rodinné vazby, které se opět upevnily a kdy rodinní příslušníci mnohdy navíc navázali také např. na výrobní tradici svých předků (to dobře vidíme třeba i na označeních výrobků nejrůznějších producentů, kde je možno často zaznamenat historický rok založení společnosti nebo další odkazy na rodinné přednosti produktu aj.). Z toho je tedy patrné, že i „v naší zemi je tradice rodinného podnikání hluboce zakořeněná a souvisí s celkovým tu více, tu méně lokálním významem“ (Rydvalová et al., 2015, s. 29). Není snad potřeba doplňovat, že rodinné vazby se pěstují více právě na vesnicích než ve velkých, často anonymních městech, která jsou založena buďto na úplném odcizení nebo jen částečných, uměle vybudovaných přátelských či „famiálních“ vztazích. Komunikace v úzkém i širším rodinném okruhu je tak jedním ze základních funkčních rurálních předpokladů.

Další zajímavé pohledy na venkovské podnikání ze strany „slabšího“ ženského pohlaví poté nabízí kupř. publikace Českého svazu žen (2002), již ale nemohu z důvodu rozsahu této práce věnovat více prostoru, přestože by to zřejmě bylo velmi zajímavé.

Stejně tak přinejmenším zajímavě popisuje pohled potenciálních obecních investorů, kteří se snaží navázat spolupráci jak s místními orgány, tak s jednotlivými podnikatelskými subjekty, další kniha od jiného kolektivu autorů, který řeší zejména konkrétní případové studie a smlouvy nejen o rozvoji území obcí jak s nepodnikajícími fyzickými osobami, tak s podnikateli, pokud je investor takřikajíc „za humny“ (Zahumenská et al., 2019). Tento rámec by bylo rovněž dobré podrobněji rozpracovat, abychom ještě lépe pochopili problematiku financování a dalších typů podpor nejrůznějších podnikatelských subjektů, které na venkově působí. Protože se však jedná o otevření vlastně zcela nového tématu, na něž již nezbyvá více místa, přejdu raději k analytické (empirické) části textu a k tomu, jak je veškerá výše uvedená teoretická východiska možno chápat v praktických souvislostech. Pokusím se tak v ní proto věnovat konkrétnímu typu venkova, v němž - ač je oficiálně městem - stále platí rurální pravidla. Znovu pro jistotu zopakuji, že podnikáním tam

nemyslím především jen fyzické osoby podnikající, které v mnou zkoumané oblasti i v jednotlivých výpovědích převažují, ale samozřejmě také malé (popř. drobné) a střední podniky, jež dotvářejí celkový kolorit obce.

5. Vývoj podnikatelských subjektů na území města Kožlany v období 60., 80., 90. letech 20. století a současnost (2016-2019)

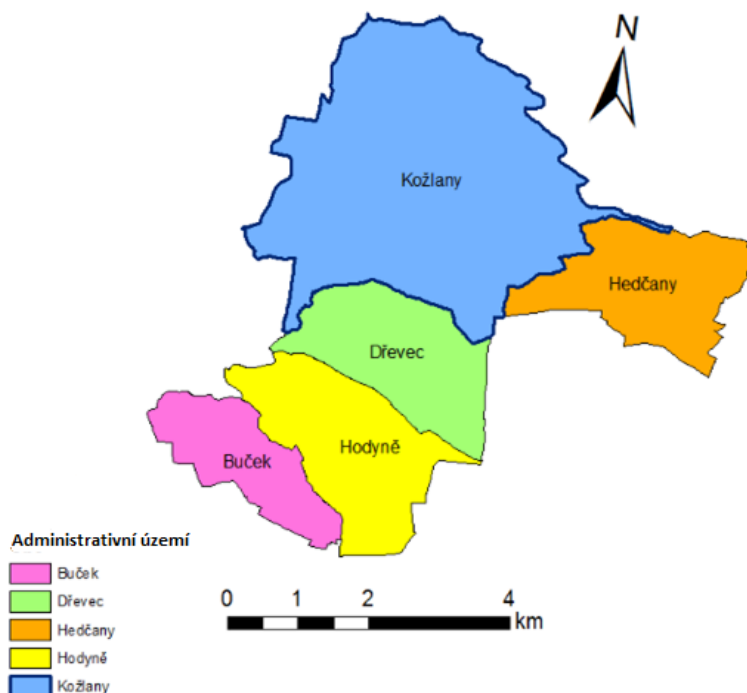
V této části práce se budu zabývat administrativním územím města Kožlany, čímž mám na mysli město Kožlany a jeho jednotlivé části. Věnuji se také proto alespoň stručně jejich charakteristice, historii nebo vybavenosti. Nemalou část textu zabírá zkoumání jednotlivých ekonomických aktivit v obdobích 60., 80., 90. let 20. století a současnost (2016-2019) v této oblasti. Zatímco tak za toto období bylo téměř až do konce minulého tisíciletí veškeré podnikání a s tím spojená svoboda potlačovány, ekonomika byla řízena celostátně a uměle shora, od 90. let můžeme ve městě a jeho přilehlých částech znovu pozorovat činnosti hned několika podnikatelských subjektů, jimiž se budu detailněji zabývat. V souvisejících tabulkách rovněž budeme moci porovnat, jak se ekonomické aktivity a jejich působení na život ve městě postupně proměňovaly, přičemž v potaz budou brána jak jednotlivá období, tak i srovnání mezi městem Kožlany a jeho dalšími městskými částmi. Primární data pro čerpání informací pocházejí převážně od respondentů, kteří podnikatelskou činnost na tomto území vykonávali nebo stále vykonávají a zároveň jsou obyvateli města Kožlany. Sekundární data jsou čerpána z historických spisů a kronik, kde je tématem těchto publikací právě oblast Kožlany, popřípadě údaje pocházejí i z Českého statistického úřadu a jeho tematicky zaměřené evidence.

Nedílnou a zásadní součástí analytické sekce textu je rovněž kvantitativní a kvalitativní výzkum. První se skládá z dotazníkového šetření, prostřednictvím něž jsem ve sledovaném území oslovila dohromady 50 respondentů z řad podnikatelů. Otázky nemají zjistit jen - jinak jistě podstatné - demografické skutečnosti, ale také postoj dotazovaných k jejich podnikatelské činnosti, jeho rizikům, financování atp. V kvalitativním výzkumu vedeném na základě polostrukturovaných rozhovorů se pak podobným způsobem snažím zjistit další konkrétní okolnosti, jež jsou s podnikáním nedílně spojeny a jež mohou život i jeho kvalitu v oblasti taktéž ovlivňovat. Výsledky z obou průzkumů jsou následně

analyzovány, komparovány a na základě nich jsou představena možná doporučení a návrhy pro zlepšení stavu.

5.1 Charakteristika zkoumaného území

Obrázek 4 - Administrativní území města Kožlany

Zdroj: Vlastní zpracování dle ArcGis ArcČR 500

Město Kožlany s řadou sídel venkovského charakteru se nachází v Plzeňském kraji v okrese Plzeň-Sever. Tato mikrooblast leží uvnitř trojúhelníku Plzeň, Rakovník a Rokycany. Najdeme v ní hlavní sídlo město Kožlany a k němu čtyři přilehlé části – Hedčany, Dřelec, Hodyně a Buček. Město Kožlany tyto části spravuje, zasahuje do územního plánování a zastupuje tyto části především navenek. Ve své dávné historii měla tato oblast již svůj tržní význam, neboť se v ní obchodovalo už od dob Karla IV., který v r. 1351 povýšil Kožlany na městečko s právem trhu. Z okolních oblastí se tak již tehdy do města sjížděli trhovci a prodávali na území města své výrobky. Trh se v této oblasti postupným vývojem dále rozšiřoval, přičemž za zmínku stojí ještě např. pivovarnické a lázeňské právo. (Město Kožlany, 2020)

Administrativní území města Kožlany je především venkovskou oblastí, kterou využívají převážně zemědělci, ale i živnostníci a podnikatelé z jiných oborů pro svou podnikatelskou činnost a obživu. Pakliže bychom se vrátili k teoretickým východiskům této práce a zejména pak k typologii venkova, autor Perlín (1998) řadí mikroregion Kožlansko do bohatých Sudet. Kožlansko sice do Sudet územně nespadávalo, ale Sudety tuto oblast velmi hospodářsky ovlivňovaly. Dle autorky Klufové (2015) následně Kožlansko spadá též do vymezení tzv. rozvojového venkova (obojí viz podkapitola 4.1.2), protože na tomto území žili především mladí podnikatelé, kteří dědili řemesla a profese od svých starších generací nebo rozšiřovali podnikatelské aktivity svých předků do jiných oblastí. Tímto se dostáváme k významu rodinného podnikání, jak bylo zmíněno opět v teoretické části práce. Řemesla, podnikatelské aktivity anebo různé profese přitom vykonávají převážně místní obyvatelé obcí. Tito jedinci tak svou aktivitou vytváří strukturu obce a její celkový kolorit; svými činnostmi ji neustále rozvíjí a obohacují i např. vznikem spolků, družstev nebo jiných zájmových sdružení.

Pokud jde o historii Kožlan alespoň vzhledem k mému sledovanému tématu, doplním, že město mělo původně čtyři cechy: hrnčířský, řeznický, tkalcovský a obuvnický. První zmínky o hrnčířích v Kožlanech přitom pocházejí již ze 17. století. Od 18. stol. je zachován i cechovní archív, přičemž koncem téhož století zde pracovalo už 14 mistrů a dvě dílny vedly vdovy. Od 2. pol. 19. stol. pak bylo na trh dodáváno kvalitní nádobí různých materiálů (litina, kamenina, porcelán). S městem je tedy více než jinde spjata především hrnčířská výroba a největším podnikem v tomto byl závod Arnošta Rabštejnka, který se mj. stal zakladatelem družstva Keramo, jež navazovalo na původní hrnčířské tradice, ale bohužel svou činnost v r. 2010 ukončilo a propustilo všechny zaměstnance. (Vlčková et al., 2018).

Město Kožlany má dnes jen 1451 trvale bydlících obyvatel, čímž se řadí s celkovou populací odpovídající spíše větší venkovské obci. Z tohoto čísla patří 211 osob do věkové skupiny 0-14 let, 933 obyvatel do skupiny 15-64 let a zbytek, tj. 288 obyvatel, přísluší skupině 65 let a více. (ČSÚ, 2019) Ve městě Kožlany se však přesto rychle rozšiřuje nová bytová zástavba. Nejlepším příkladem je část obce nazývaná „Na Výfuku“, kde už nové stavby započaly a stále se rozpínají. Tímto rozšiřováním tak vzniká nejen nová infrastruktura, ale přibývá tím nadále i počet obyvatel. V územním plánování obce jsou

přítom další rozparcelovaná místa určená k dalšímu větvení struktury bytové zástavby obce. Za nejvýznamnějšího rodáka města je považován druhý československý prezident Dr. Edvard Beneš, po němž je pojmenována i místní základní a mateřská škola.

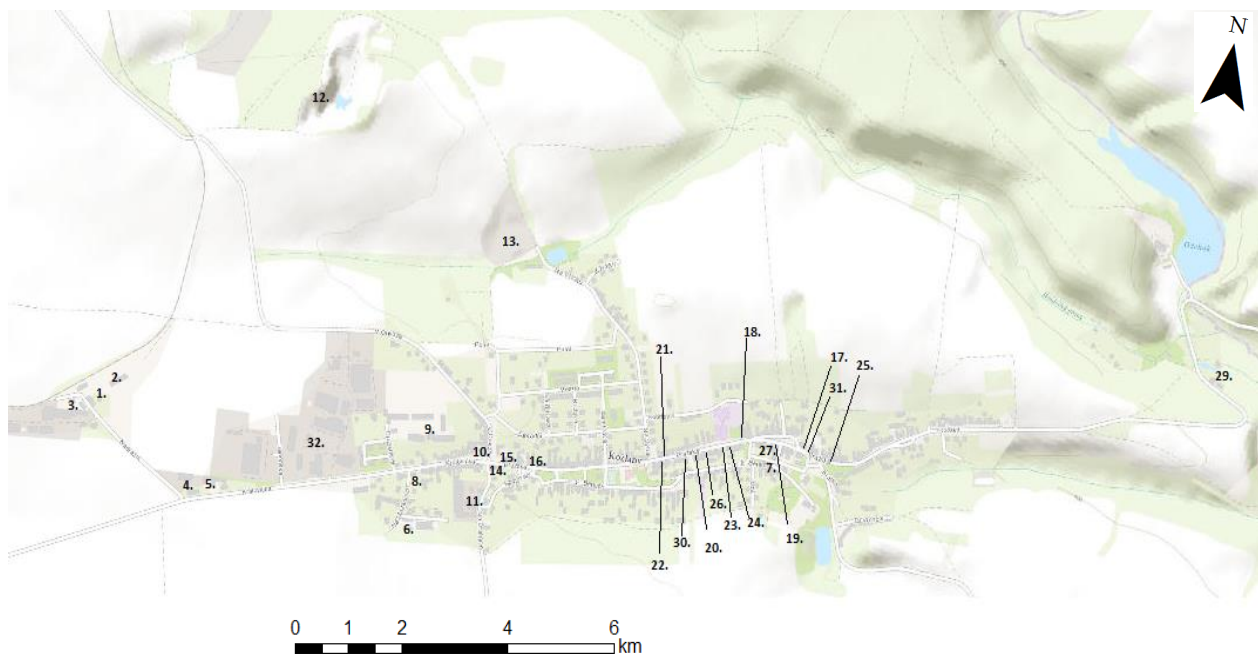
5.2 Vývoj ekonomických aktivit na území Kožlan

Ve městě Kožlany v současnosti provozují svou podnikatelskou činnost soukromé organizace, které spadají dle velikosti do drobných, malých nebo středních podniků. V těchto společnostech pracují nejčastěji zaměstnanci z Balkánu jako levná pracovní síla. Ve městě je také celá řada rodinných podniků, jež provozují rodiny a jednotlivé podnikatelské aktivity nejrůznějšího zaměření v nich se dědí z generace na generaci, jak již bylo také zmíněno.

Pojďme se však na vývoj některých ekonomických aktivit podívat v historickém kontextu, v této práci sledovaném období alespoň od 60. let 20. stol. Hlubší pátrání do ještě dávnější doby (např. do období první republiky, které bylo na rozdíl od minulého režimu podnikání otevřeno) jsem v této práci neučinila zejména z důvodu nedostatku zdrojů a dat a znamenalo by ještě podrobnější rešerši v kronikách a archiváliích, což není technicky úplně možné. Druhým důvodem je i doporučený rozsah práce, při němž by již nezbylo místo pro mé dva výzkumy, jež pro celkový kontext práce považuji za důležitější.

5.2.1 Ekonomické aktivity ve vlastním sídle Kožlany v 60. letech 20. století

Obrázek 5 - Ekonomicky aktivní subjekty v sídle Kožlany v 60. letech 20. století

Zdroj: Vlastní zpracování dle ArcČR500

Legenda

1. Uhlé sklady	12. Kamenolom	23. Jednota Plasy-textil u Hanzlíčků
2. Obilné sklady	13. Cihelna	24. Jednota Plasy-drogerie u Trešlů
3. Západočeské dřevařské závody	14. Jednota Plasy-potraviny	25. Jednota Plasy-kovomat
4. Komunální služby – tesařství	15. Hostinec u Kobyláků	26. Opravna obuvi u Matasů
5. Jednota Plasy – stavebniny u Správků	16. Hostinec u Sládků	27. Holičství u Mutinských
6. Autodílna 1.	17. Hostinec u Černých	28. Mandlovna
7. Autodílna 2.	18. Masna u Vožehů	29. Mlýn u Straků
8. Krejčovství	19. Západočeské pekárny u Bubnů	30. Sedlářství a čalounění
9. Agrotechna	20. Jednota Plasy-potraviny u Šnajdrů	31. Fotografické služby
10. Sklad vodárenského materiálu	21. Jednota Plasy-obuv	32. Jednotné zemědělské družstvo
11. Výrobní družstvo Keramo	22. Jednota Plasy-cukrárna	

Zdroj: Soukromé výpovědi od respondentů

Tabulka 1 - Ekonomicky aktivní subjekty v sídle Kožlany v 60. letech 20. století

<i>Ekonomicky aktivní subjekty</i>	<i>Činnost subjektu</i>
1. Uhelny sklady	Prodej paliva – uhlí
2. Obilny sklady	Výkup obilí, prodej hnojiv a vápna
3. Západočeské dřevařské závody	Prodej zpracovaného dřeva
4. Komunální služby – tesařství	Prodej zpracovaného dřeva
5. Jednota Plasy (Stavebniny u Správků, Potraviny u Šnajdrů, Obuv, Cukrárna, Textil u Hanzlíčků, Drogerie u Trešlů, Kovomat, Potraviny)	Prodej stavebního materiálu, Prodej potravin, Prodej obuvi, Prodej cukrářských výrobků, Prodej oděvů, Prodej drogerie, Prodej železářství, Prodej zboží
6. Autodílna 1.	Oprava automobilů a zemědělských strojů
7. Autodílna 2.	Oprava automobilů
8. Krejčovství	Prodej, výroba a úprava oděvů na zakázku
9. Agrotechna	Prodej zemědělské techniky
10. Sklad vodárenského materiálu	Prodej vodárenského materiálu
11. Výrobní družstvo Keramo	Prodej keramiky
12. Kamenolom	Prodej kamene
13. Cihelna	Prodej cihel
14. Hostinec u Kobyláků	Prodej a pohostinství
15. Hostinec u Sládků	Prodej a pohostinství
16. Hostinec u Černých	Prodej a pohostinství
17. Masna u Vožehů	Prodej a zpracování masa
18. Západočeské pekárny u Bubnů	Prodej pečiva
19. Oprava obuvi u Matasů	Oprava obuvi
20. Holičství u Mutinských	Holičské služby
21. Mandlovna	Mandlování prádla
22. Mlýn u Straků	Prodej namletého obilí
23. Jednotné zemědělské družstvo (Sedlářství a čalounictví)	Prodej a chov hospodářských zvířat, Prodej a úprava kožených výrobků

24. Fotografické služby	Prodej fotek
-------------------------	--------------

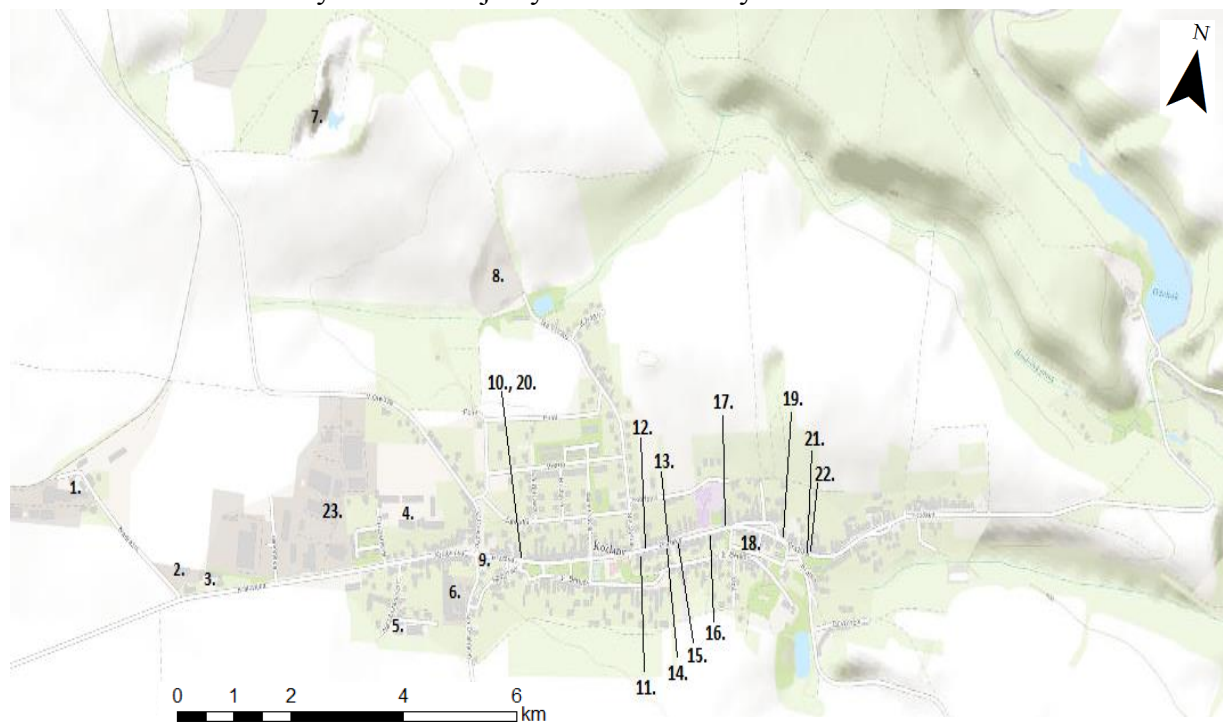
Zdroj: Soukromé výpovědi od respondentů

V 60. letech 20. století ve městě Kožlany a včetně všech jeho částí neexistovaly velké závody. Protože zde vládl stejně jako v celém tehdejší Československu komunistický režim, všechny obchody, které zde byly, vedla centrálně řízeným systémem buďto Jednota Plasy nebo různé plzeňské podniky, které tu zaměstnávaly obyvatele v klíčových prodejnách podél hlavní silnice. Přesto zde však působilo poměrně mnoho typů obchodů nebo řemesel (jak uvádí např. respondent Jiří Šnajdr, který bude na konkrétní otázky k tématu vypovídat i v druhém průzkumu). Hned vedle vlakového nádraží byly uhelné sklady, kde se prodávalo palivo. Rovněž se zde vykupovalo obilí, které pocházelo z okolí a odváželo se nákladní přepravou; ve výkupu se taktéž prodávala třeba hnojiva nebo vápno, byla zde dále i prodejna stavebnického materiálu, zpracovaného dřeva (dokonce 2x) a vodárenského materiálu. Významnou úlohu poté hrálo opět centrálně plánované Jednotné zemědělské družstvo (JZD), orientující se především na živočišnou výrobu, chov krav a prasat, ale mělo na starosti i sedlářství či čalounictví V horní části Kožlan bylo také krejčovství, kde se v té době šilo na zakázku. Za krejčovstvím byla dále autodílna, kde se však opravovaly převážně zemědělské stroje (v obci byla ještě druhá autodílna). Ve městě se také prodávaly traktory, bagry, sečky nebo pluhy. Kromě obchodů s potravinami zde byly dohromady hned tři hostince, kde se nejen čepovalo pivo, ale také podávaly uzeniny. Jak jsem již zmínila, v té době už bylo aktivní znárodněné výrobní družstvo Keramo, kde pracovali takřka všichni hrnčíři z Kožlan nebo přilehlých oblastí. Cukrárna i prodej obuvi byly centralizovány pod dohledem zmíněné Jednoty Plasy (další její působnost je patrná z výše uvedené tabulky, kde zahrnuje hned 8 činností, mezi nimiž můžeme dále vyčíst např. prodej drogerie, textilu, železářství atd.), přičemž obuv značky Baťa zde měla otevřenou svou provozovnu jen do kritického roku 1948. Mimo to se ještě v obci dařilo samostatně masně nebo pekárně, holičství, mandlovně, opravně obuvi, prodejně namletého obilí ve mlýně, ale třeba i fotografovi. Zajímavostí je, že v každé z těchto prodejen pracovala rodina, které patřil dům s obchodem, což se de facto a quasi blíží jakémusi malému „soukromému“ a do jisté míry tolerovanému „podnikání“ v době totalitářského režimu (a tato určitá rozvolněnost se zejména na venkově netýkala jen politicky mírnějšího období 60. let). Samozřejmě, že na Kožlansku byly v té době v určitých mezích či kvalitách

rozvinuty i patřičné služby a další infrastruktura, což ale v tomto pojetí (alespoň z pohledu tehdy vládnoucího režimu) nechápu primárně jako ekonomickou aktivitu, proto jim zde již nebudu věnovat více prostoru. Přesto však jen v krátkosti na toto téma uvedu, že zde byl mimo jiné k dispozici zdravotnický dům, veterinární stanice, služebna Sboru národní bezpečnosti (SNB), pošta, kulturní dům, ale dokonce i biograf nebo rekreační středisko. Co se pak týče čistě dobrovolnických sdružovacích aktivit, zahrádkáři se ve svých spolcích starali o parky ve městě, vyráběli mošt nebo povidla, včelaři zase zajišťovali produkci medu. Doplním, že v souvislosti s nastávající normalizací zejména v 70. letech 20. stol. byly některé tyto činnosti přerušeny, popř. více „prověřovány“ či kontrolovány.

5.2.2 Ekonomické aktivity ve vlastním sídle Kožlany v 80. letech 20. století

Obrázek 6 - Ekonomicky aktivní subjekty v sídle Kožlany v 80. letech 20. století

Zdroj: Vlastní zpracování dle ArcČR500

Legenda

1. Západočeské dřevařské závody	9. Jednota Plasy-potraviny	17. Mandlovna
2. Komunální služby – tesařství	10. Jednota Plasy-masna	18. Moštárna
3. Jednota Plasy – stavebniny u Správků	11. Jednota Plasy-cukrárna	19. Hostinec u Radnice
4. Agrotechna	12. Jednota Plasy-obuv	20. Hostinec u Sládků
5. Autodílna 1.	13. Jednota Plasy-drogerie	21. Jednota Plasy-kovomat
6. Výrobní družstvo Keramo	14. Výrobní družstvo Keramo-prodejna	22. Jednota Plasy-hračkářství
7. Kamenolom	15. Jednota Plasy-textil	23. Jednotné zemědělské družstvo
8. Cihelna	16. Jednota Plasy-potraviny	

Zdroj: Soukromé výpovědi od respondentů

Tabulka 2 - Ekonomicky aktivní subjekty v sídle Kožlany v 80. letech 20. století

<i>Ekonomicky aktivní subjekty</i>	<i>Činnost subjektů</i>
1. Západočeské dřevařské závody	Prodej zpracovaného dřeva
2. Komunální služby – tesařství	Prodej zpracovaného dřeva
3. Jednota Plasy (Stavebniny u Správků, Potraviny, Masna, Cukrárna, Obuv, Drogerie, Textil, Potraviny, Kovomat, Hračkářství)	Prodej stavebního materiálu, Prodej zboží, Prodej a zpracování masa, Prodej cukrářských výrobků, Prodej obuvi, Prodej drogerie, Prodej oděvů, Prodej smíšeného zboží, Prodej železářství, Prodej hraček
4. Agrotechna	Prodej zemědělské techniky
5. Autodílna 1.	Oprava automobilů a zemědělských strojů
6. Výrobní družstvo Keramo	Výroba keramiky
7. Kamenolom	Prodej kamene
8. Cihelna	Prodej cihel
9. Prodejna Keramo	Prodej keramiky
10. Mandlovna	Služby, mandlování prádla
11. Moštárna	Výroba a prodej zahradnických produktů
12. Hostinec u Radnice	Prodej a pohostinství
13. Hostinec u Sládků	Prodej a pohostinství
14. Jednotné zemědělské družstvo	Prodej a chov hospodářských zvířat

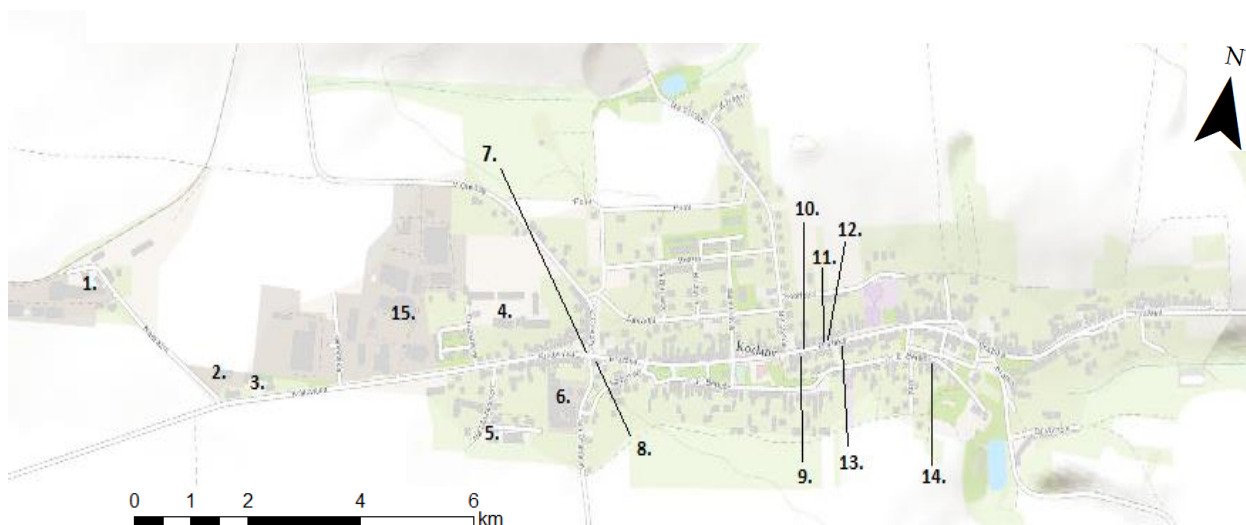
Zdroj: Soukromé výpovědi od respondentů

V r. 1981 mělo město Kožlany spolu s jeho ostatními čtyřmi částmi 1392 trvale bydlících obyvatel (ČSÚ, 2019, online). Obchody zde stále patřily pod plaskou Jednotu, přičemž zde v tomto zřejmě významnou roli sehrál právě normalizační proces v 70. letech, neboť nyní již spravovala a centrálně řídila dokonce 10 prodejen. I ostatní pobočky byly nadále pod vedením ústředně řízených plzeňských podniků, které nově zaměstnávaly i majitele domů s obchody. Pod Jednotou Plasy tu nově přibyla prodejna s hračkami, dva hostince zanikly a jeden se otevřel u radnice (rovněž se tam vařilo). Z popudu výše zmíněných spolkových aktivit za minulé období zřejmě vznikla nová moštárna. Výrobní družstvo Keramo zde taktéž nově otevřelo svou reprezentativní prodejnu s keramikou. Dalším významným prodejcem, zabývající se tentokrát prodejem zemědělské techniky, byl i za minulé období

řetězec Agrotechna (dodnes ve městě působí pod pozměněným názvem Agrowest). V podstatě se ale jinak nic výrazného nezměnilo a pro porovnání s minulým obdobím spíše odkážu na tabulky nad textem, z níž je mimo jiné patrné, že ve veškerých oblastech je za tuto periodu možné pozorovat spíše útlum ekonomických aktivit, kdy řada subjektů činnost ve městě přerušila nebo zcela zastavila. To může souviset s utužením politických podmínek a ekonomickou stagnací v 70. letech a poté, jejichž rozvolnění přinesl opět až r. 1989. Doplním, že v souvislosti s tímto centralizačním procesem byla přesunuta i služebna SNB do většího sousedícího města Kralovice, ale postupně s tím se paradoxně více rozvíjela i v tomto území vnitrostátní turistika (např. Vožehův rybník) nebo se začala v Kožlancech postupně budovat a rozrůstat místní chatarská oblast (viz informace od respondentky Ivany Hanzlíkové v druhé části průzkumu).

5.2.3 Ekonomické aktivity v sídle Kožlany v 90. letech 20. století

Obrázek 7 - Ekonomicky aktivní subjekty v sídle Kožlany v 90. letech 20. století

Zdroj: Vlastní zpracování dle ArcČR500

Legenda

1. Dřevovýroba	9. Ovoce a zelenina
2. Tesařství	10. Obuv
3. Stavebniny u Správků	11. Drogerie
4. Autodílna 1.	12. Cukrárna u Berbrů
5. Agrowest	13. MARCI-TEP
6. Výrobní družstvo Keramo	14. PIKOT
7. KP Dekor spol s. r. o.	15. Zemědělské družstvo Dřevce-Kožlany

8. SPAR *Zdroj: Soukromé výpovědi od respondentů*

Tabulka 3 - Ekonomicky aktivní subjekty v sídle Kožlany v 90. letech 20. století

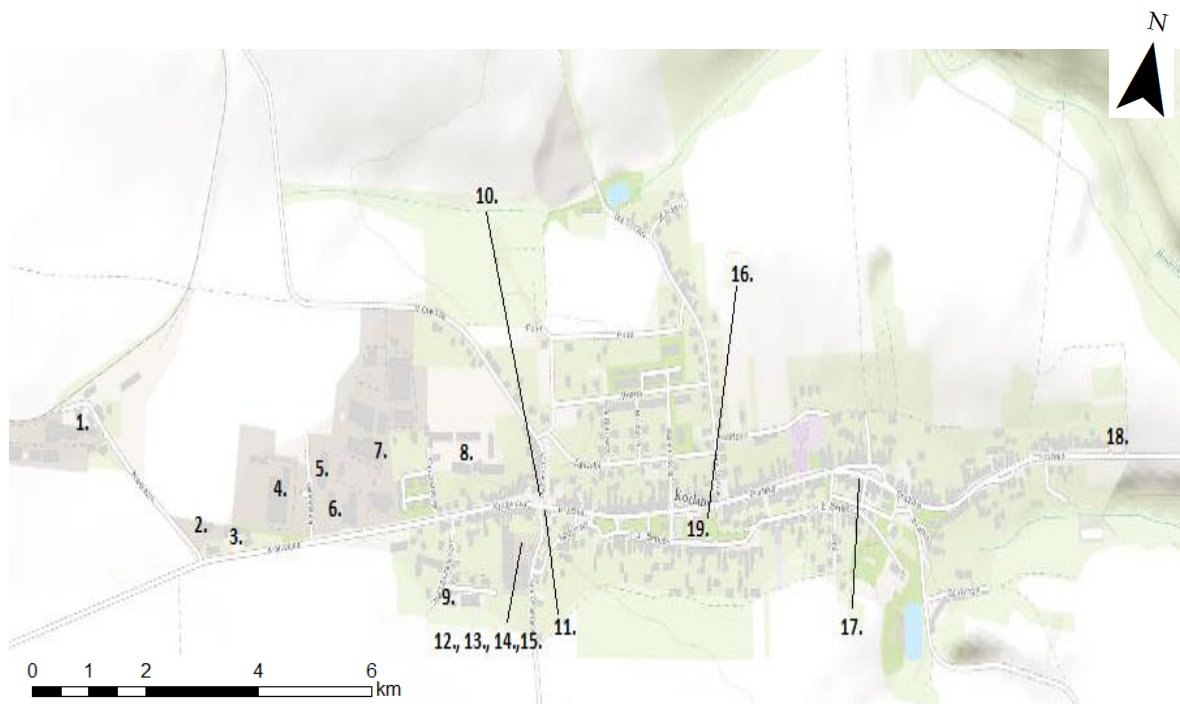
<i>Ekonomicky aktivní subjekty</i>	<i>Činnosti subjektů</i>
1. Dřevovýroba	Prodej dřevařských výrobků
2. Tesařství	Prodej dřevařských výrobků
3. Stavebniny u Správků	Prodej stavebnin
4. Autodílna 1.	Oprava automobilů
5. Agrowest	Prodej zemědělských strojů a techniky
6. Výrobní družstvo Keramo	Prodej a výroba keramiky
7. KP Dekor spol s. r. o.	Prodej porcelánu
8. SPAR	Prodej potravin
9. Ovoce a zelenina	Prodej ovoce a zeleniny
10. Obuv	Prodej obuvi
11. Drogerie	Prodej drogerie
12. Cukrárna u Berbrů	Prodej cukrářských výrobků
13. MARCI-TEP	Prodej oděvů
14. PIKOT	Prodej ovoce a zeleniny
15. Zemědělské družstvo Dřevce-Kožlany	Prodej a chov hospodářských zvířat, Prodej obilí

Zdroj: Soukromé výpovědi od respondentů

Převrat v r. 1989 a následná transformace ekonomiky zapříčinily odstátnění většiny ekonomických subjektů s jejich návratem či přechodem do rukou soukromých vlastníků. To v našem případě kupř. znamenalo, že jednotlivé prodejny spravované Jednotou Plasy zanikly nebo se dostaly čistě do privátních rukou, popř. větších nadnárodních řetězců, jako tomu bylo v případě obchodu s potravinami, který zde otevřela cizí firma SPAR. Drobných podnikatelů se pak týkal odprodej obchodů s ovocem a zeleninou (dokonce 2x), obuvi, drogerií, cukrářskými výrobky a také oděvů. Ostatní podniky sice zůstaly zachovány, ale byl pozměněn jejich název nebo celková struktura organizace (většinou i co se týče zaměstnanců). Jelikož však tato transformace ze začátku venkovu příliš nepřála, můžeme zaznamenat spíše celkový úbytek ekonomických - nebo chceme-li - nyní již podnikatelských aktivit.

5.2.4 Ekonomické aktivity v sídle Kožlany v současnosti (2016–2019)

Obrázek 8 - Ekonomicky aktivní subjekty v sídle Kožlany v současnosti (2016-2019)

Zdroj: Vlastní zpracování dle ArcČR500

Legenda

1. BR PROGRESS s.r.o.	8. Agrowest a.s.	15. KovovýrobaRÉN
2. Pila	9. Autodílna (STK)	16. Jednota Rakovník COOP
3. Stavebniny u Správků s.r.o.	10. Potraviny BALA	17. Beauty Salon
4. Amgasaki Pipe Czech s.r.o.	11. Restaurace Na Křížovatce	18. Roal oil s.r.o.
5. Zeelandia spol. s.r.o.	12. Prodejna Keramo	19. Hospoda u Sokolovny
6. EURO URBAN s.r.o.	13. Výrobní družstvo Noan	
7. D-K zemědělská a.s.	14. Autodílna	

Zdroj: Soukromé výpovědi respondentů, Administrativní registr ekonomických subjektů

Tabulka 4 - Ekonomicky aktivní subjekty v sídle Kožlany v současnosti (2016-2019)

<i>Ekonomicky aktivní subjekty</i>	<i>Činnosti subjektů</i>
1. BR PROGRESS s. r. o.	Prodej zpracovaného dřeva
2. Pila	Prodej zpracovaného dřeva
3. Stavebniny u Správků s. r. o.	Prodej stavebního materiálu
4. Amgasaki Pipe Czech s. r. o.	Výroba a prodej strojů pro všeobecné účely
5. Zeelandia s. r. o.	Prodej polotovarů
6. EURO URBAN s. r. o.	Výroba a prodej zpracovaného dřeva
7. D-K zemědělská a. s.	Prodej a chov hospodářských zvířat
8. Agrowest a. s.	Prodej zemědělské techniky
9. Autodílna (STK)	Opravná automobilů
10. Potraviný BALA	Prodej zboží
11. Restaurace Na Křižovatce	Prodej a pohostinství
12. Prodejna Keramo	Prodej zbytkové keramiky
13. Výrobní družstvo Noan	-
14. Autodílna	Opravná automobilů
15. Kovovýroba RÉN	Výroba z železa na zakázku
16. Jednota Rakovník COOP	Prodej zboží
17. Beauty Salon	Kadeřnické služby a jiné
18. Roal oil s. r. o.	Prodej paliv a zboží
19. Hospoda u Sokolovny	Prodej a pohostinství

Zdroj: Soukromé výpovědi respondentů, Administrativní registr ekonomických subjektů

V souladu s poměrně příznivým ekonomickým vývojem ke konci 90. let a na rozhraní nového milénia v naší oblasti již můžeme pozorovat jistý příliv nových podnikatelských subjektů. U nádraží vznikl nový podnik BR PROGRESS s. r. o., který se zabývá dřevovýrobou a stavbou dřevěných domů. Hned na začátku obce je další pila, kde hoblují a odřezávají kůru nebo vyrábějí prkna. Další firmou, která ve městě začala působit hned po revoluci, jsou Stavebniny u Správků s. r. o., kde prodávají veškeré potřeby na stavbu. Hned pod nimi sídlí nově vybudovaná firma Amgasaki Pipe Czech s. r. o. se vznikem roku 2006, jež se věnuje výrobě strojů pro všeobecné účely. Naproti této firmě pak vznikla v r. 2005 další firma Zeelandia s. r. o., v níž se věnují především prodeji pekařských a cukrářských polotovarů. Dále tu vznikla firma EURO URBAN s. r. o., což je truhlářství,

kteří vyrábí a montuje nábytek na míru. Hned pod nimi je D-K zemědělská a. s., jež vznikla v r. 2005 (mezi léty 1989-2005 se jmenovala Zemědělské družstvo Dřevce-Kožlany se sídlem v městské části Dřevce). Již zmiňovaná Agrotechna se přejmenovala na Agrowest a. s. v r. 2006. Dále je zde autodílna, která se věnuje opravě automobilů již od r. 1992. Prodejna potravin BALA pak vznikla v r. 2011. Již zmiňovaný další obchod s potravinami SPAR vznikl v r. 1997, kdy byl celý dům jeho nového sídla odkoupen a rekonstruován, následně přejmenován na JIP+. V nedávném r. 2016 následně vznikla nová restaurace Na Křižovatce. Zmiňované výrobní družstvo Keramo bylo v r. 1993 zcela restrukturalizováno, přičemž v r. 2009 začalo propouštět zaměstnance a r. 2016 svou činnost zcela ukončilo (zůstala zde jen prodejna zbytkové keramiky). V prostorách jeho továrny sice v r. 2017 vzniklo nové výrobní družstvo Noan, jeho činnost či výroba jsou však doposud zcela neznámé. V areálu bývalého Kerama rovněž sídlí druhá autodílna, načež v r. 2019 zde začala kovovýroba spol. RÉN. Nově ve městě působí další potraviny Jednoty Rakovník se svou filiálkou COOP. Mimo to tu působí nový Beauty salón a ještě jeden hostinec, v r. 2011 zde pak také vznikla nová benzínová pumpa značky Roal oil. Pro toto období je bohužel typické, že jak některé subjekty rychle vznikaly, většinou stejně rychle (třeba i během jediného roku) zase zanikaly. To leckdy souviselo s příliš hektickou dobou a neuváženým přístupem některých drobných podnikatelů, kteří mnohdy neměli dostatek vlastních zdrojů nebo kapitálu, a tak často pro nezáměr zákazníků i velmi rychle krachovali (viz kapitola 4.3 a výsledky druhé části průzkumu). Pokud jde o rozvoj spolkových aktivit ve městě, přibyl zde ochotnický divadelní soubor, z hlediska turistického významu tu byla otevřena nová naučná stezka Kožlany, která je dlouhá 6 kilometrů, nebo tady vzniklo druhé rekreační středisko Tišina, věnující se především dětským letním táborům. Posílen byl i význam místního muzea (výpovědi od respondentů, Administrativní registr ekonomických subjektů).

5.2.6 Ekonomické aktivity v ostatních městských částech Kožlan od 60. let 20. stol. po současnost

Pro úplnost zkoumaného tématu zde uvedu alespoň v krátkosti souhrnná data i o ostatních městských částech Kožlan a ekonomických aktivitách v nich za sledovaná období. Na

začátek ale dodám ještě několik drobných údajů o demografických skutečnostech těchto městských částí.

Městská část Hedčany leží dva kilometry jihovýchodně od Kožlan a v r. 2011 zde žilo 38 obyvatel. Městská část Dřevec leží tři kilometry jižně od Kožlan, přičemž ve stejném roce v ní žilo 115 obyvatel. Další část Hodyně leží dokonce čtyři kilometry jihozápadně od ústřední městské části a v r. 2011 jí příslušelo 91 trvale hlášených obyvatel. Poslední městská část Buček leží sedm kilometrů jihozápadně od Kožlan a hlásila ve stejném roce jen 59 obyvatel. Přes sídla Dřevec a Hodyně se dá dostat na dálnici směrem do Plzně a do Prahy, přes městskou část Hedčany se pak dá dostat k zámku Zvíkovec. (Oficiální stránky města Kožlany, 2020.)

V těchto městských částech v 60. letech a 80. letech 20. století byla každá z nich vybavena alespoň jedním hostincem a prodejnou se smíšeným zbožím. Před r. 1989 přitom tato zařízení a obchody opět vedla plaská Jednota. V Hedčanech navíc funguje stále ten stejný hostinec jako za minulé doby až do současnosti. Ve všech městských částech dále působilo JZD, kde se zabývali především již zmíněnou živočišnou výrobou, chovem krav nebo prasat. V těchto družstvech bylo zároveň původně zaměstnáno nejvíce obyvatel těchto městských částí, pro něž tak představovala hlavní zdroj obživy (jak dokládá např. respondent Jiří Šnajdr). V 90. letech 20. stol. (resp. ihned vzápětí po převratu v r. 1990) následně v části Dřevec vznikl rodinný podnik s truhlářstvím, jenž se zaměřoval především na výrobu i instalaci kvalitních dřevěných schodišť. Další jemu podřízený podnik byl následně založen v r. 1994, ten se až do současnosti specializuje na zahradní nábytek. V té době se rovněž spojilo zemědělské družstvo Dřevec se zemědělským družstvem v Kožlanech, kde dnes mimo výše uvedené činnosti za minulé období pod tehdejší hlavičkou JZD probíhá také sušení a další zpracování nebo prodej obilí. V r. 2011 se rozšířilo podnikání v dřevařském průmyslu o další truhláře, kteří opět fungují jako soukromníci a z velké části jako rodinný podnik. Mimo to v Dřevci působí od r. 2009 pobočka Bioplynu Strunkovice, jak vyplývá z jejího názvu, zabývá se především ekologicky obnovitelnými zdroji. (viz. ARES Ministerstvo financí, 2020) Přestože ostatní městské části nejsou v evidenci živnostenských podniků za minulé období zahrnuta ani jednou, opět je zde potřeba neopomenout řadu jiných fyzických podnikajících osob, které se věnují podnikání buďto jako OSVČ na základě živnostenského oprávnění, nebo na bázi soukromého

rodinného podnikání či ve spolupráci s několika málo jinak blízkých osob, jež tento registr nezahrnuje. Tato data nám zase přiblíží dotazníkové šetření a jeho výsledky. Ze spolkových aktivit ještě zmíním alespoň činnost spolku Dřevec z. s., který se věnuje udržování tradičních zvyků a působí - jak vyplývá i z názvu - opět ve Dřevci.

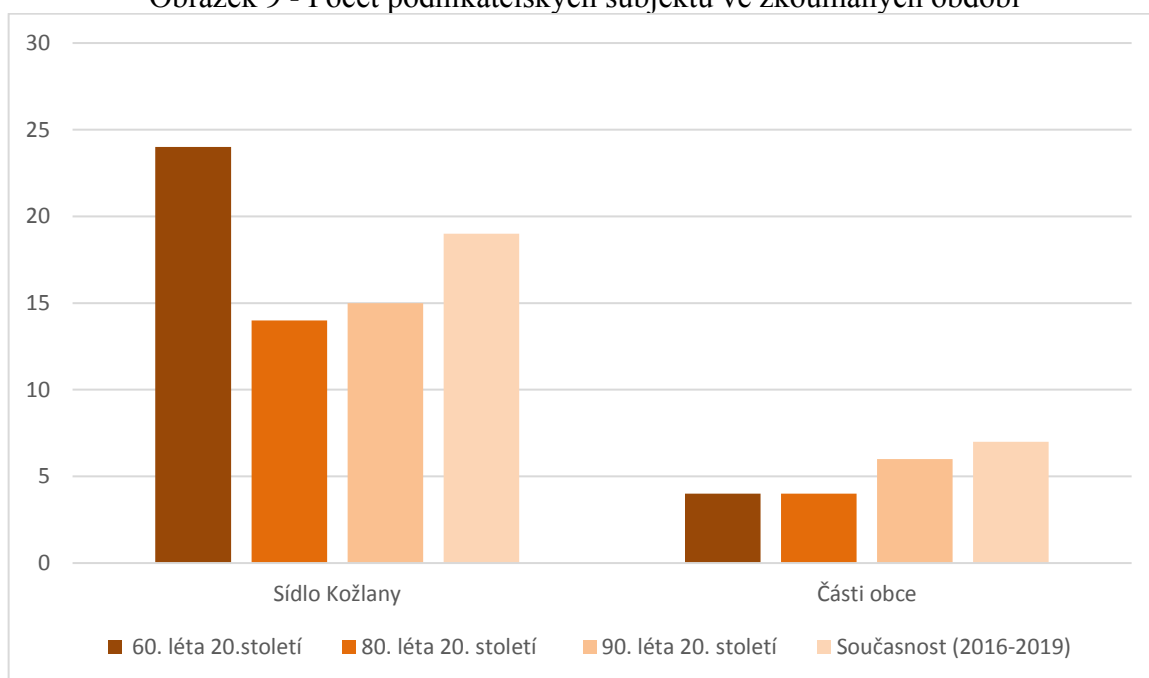
5.2.7 Shrnutí vývoje počtu ekonomicky aktivních subjektů ve vybraných obdobích

Tabulka 5 - Porovnání počtu subjektů ve zvolených obdobích

Období	60. leta 20. století	80. leta 20. století	90. leta 20. století	Současnost (2016-2019)
Počet subjektů sídlo Kožlany	24	14	15	19
Počet subjektů části obce	4	4	6	7
Celkem sídla	28	18	21	26

Zdroj: Vlastní zpracování dle výpovědí respondentů, Administrativní registr ekonomických subjektů

Obrázek 9 - Počet podnikatelských subjektů ve zkoumaných období

Zdroj: Vlastní zpracování dle výpovědí respondentů a Administrativní registr ekonomických subjektů

Na výše uvedeném obrázku jsou zobrazeny změny v počtu podnikatelských subjektů na celém území města Kožlany. V 60. letech 20. století je na první pohled zřejmé, že se nejvíce dařilo ekonomicky aktivním subjektům. To pravděpodobně zapříčinil komunistický režim, který panoval v celém Československu a jedním z jehož hlavních plánovaných úkolů (pětiletky) bylo v několikaletých „akčních“ programech rozvíjet venkov, a to zejména z důvodu potřeby zaměstnanců do jeho družstev a výrobních podniků či prodejen. Tomuto systému a především lidu z vesnic zprvu komunistický režim velice důvěřoval, vkládal do něj všechny své naděje a „jeho“ lidem se alespoň z jeho pohledu i velmi dařilo, přesto můžeme v 60. letech hovořit o jistém rozvolnění morálky a náznacích „svobodného“ podnikání, které ale po sověské okupaci v r. 1968 následně znovu utužila tvrdě prosazovaná normalizace, jež se nevyhnula ani venkovu a měla na svědomí další útlum v 80. letech, kdy byla většina prodejen uzavřena a začala se spolu s ostatními službami přesouvat spíše do větších měst. Takto vysvitlá naděje se proto velmi rychle rozplynula (respondent Jíří Šnajdr).

Po revoluci v 90. letech venkov ale začal postupně upadat, protože významné podniky v něm byly zavřeny, rozprodány, restrukturalizovány, zprivatizovány, popř. i vytunelovány. Lidé z malého města se navíc začali více stěhovat do větších měst (např. do sousedních

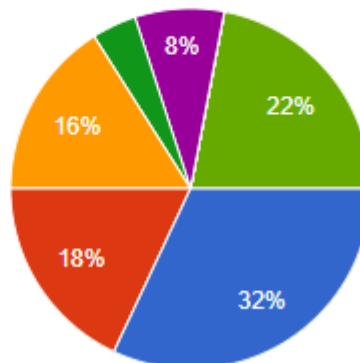
Kralovic), čímž přesouvali i své podnikatelské aktivity či subjekty, jež tak ve městě i nadále zanikaly. Nadto zde byl ze začátku cítit strach, kdy si buďto lidé chtěli udržet své stávající zaměstnání, které pro ně bylo důležitější, popř. neměli zprvu dost odvahy nebo vlastního kapitálu pro zcela nový start (znovu odkážu na kapitolu 4.3 a některé jejím výroky v teoretické části práce). Na přelomu nového milénia (resp. koncem 90. let a počátkem 21. stol.) však byla již nová transformovaná ekonomika více rozjetá, „pročištěná“, otevřená novým podnětům a jednotlivým podnikatelům byly větší měrou známy i další formy alternativní finanční podpory v podnikání, které jim mohly v začátcích výrazně pomoci. Proto také v tomto období nalezneme v souvisejících tabulkách nejvíce ekonomicky aktivních subjektů, jejichž počet se v Kožlanech blíží stavu v 60. letech 20. stol. I v dalších sídlech se situace zlepšila, pokud vezmeme v potaz zejména rodinné firmy (popř. jejich navázání na přerušené historické tradice), které zaznamenaly rozmach zejména v tomto přelomu. I ty tak měly podíl na celkovém zlepšení podmínek a životu ve městě a jeho městských částech, přestože ekonomická krize v r. 2008 měla následně katastrofální dosah na úbytek počtu jednotlivých subjektů až do současné doby, z čehož se Kožlany - alespoň podle této statistiky - zřejmě dosud nevzpamatovaly.

5.3 Dotazníkové šetření

Následující dotazníkové šetření jakožto první část výzkumu bylo provedeno v období května r. 2020 mezi živnostníky a podnikatelskými subjekty sídlícími na území města Kožlany nebo v jeho přidružených městských částech. Tento kvalitativní výzkum se skládá dohromady z 9 polytomických otevřených otázek a oslovila jsem jím především své známé, kteří rozesílali formulář s dotazníkem svým dalším známým prostřednictvím webové aplikace Google Sheets, kde měli možnost své odpovědi zaznamenat. Podařilo se mi sesbírat celkem 50 odpovědí, což je dle mého celkem uspokojivý vzorek, na základě něhož si můžeme udělat bližší představu o tématu podnikání ve sledované oblasti v posledních letech (popř. o jiných demografických skutečnostech), přičemž zároveň předpokládám, že vzhledem k počtu obyvatel v Kožlanech bych zřejmě větší vzorek respondentů již nesehnala. Přikročme ale k první otázce.

Obrázek 10 - Otázka č. 1
Jakému typu podnikání se věnujete?

50 odpovědí

Zdroj: Vlastní šetření prostřednictvím Webového formuláře Google Sheets, 2020.

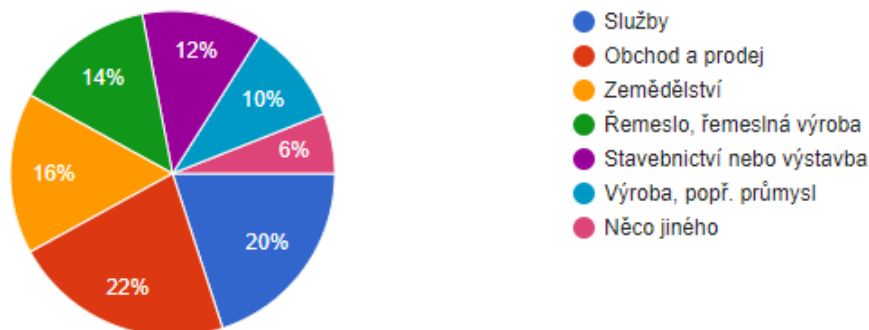
Poznámka: Modrá - Živnost / IČ / OSVČ (sám, sama); Červená - drobná firma do 5 zaměstnanců; Okrová - drobná firma mezi 6-10 zaměstnanci; Tmavě zelená - malá firma mezi 11-20 zaměstnanci; Fialová - malá firma mezi 21-50 zaměstnanci; Azurová - středně velký podnik s více než 50 zaměstnanci; Růžová - ještě větší podnik; Listová zelená - rodinný podnik.

Zatímco je z výsledků této otázky patrné, že nejvyšší počet zaujímají drobní živnostníci, kteří podnikají sami na vlastní pěst (zaujímají 32 % s plnými 16 odpověďmi), na druhém místě je nejčastěji zastoupeno rodinné podnikání, které ve výseči představuje dalších 22 %, resp. 11 záznamů, což nám opět potvrzuje některé teze vznesené v kapitole 4.3 - rodinnému podnikání se daří více než kde jinde zejména právě na venkově a předpokládá funkčně provázanou strukturu rodinných vztahů. Až dalších 18 % zaujímají drobné soukromé firmy do 5 zaměstnanců (9 odpovědí), přičemž následují drobné firmy mezi 6-10 zaměstnanci (16 %, 8 záznamů). Pak následuje kupodivu neúměrný skok, kdy dalších 8 % (4 odpovědi) zaujímají malé firmy mezi 21-50 zaměstnanci a malé firmy mezi 11-20 zaměstnanci (4 %, 2 záznamy). Azurová ani růžová barva se ve výsečovém grafu nezobrazují vůbec; vychází to z předpokladu, že na tak malém měště bude zřejmě středně velkých podniků čítajících 50 zaměstnanců nebo dokonce více jen pomálu, a v tomto šetření se tak vůbec neobjevily.

Obrázek 11 - Otázka č. 2

Do jaké oblasti Vaše podnikání spadá?

50 odpovědí

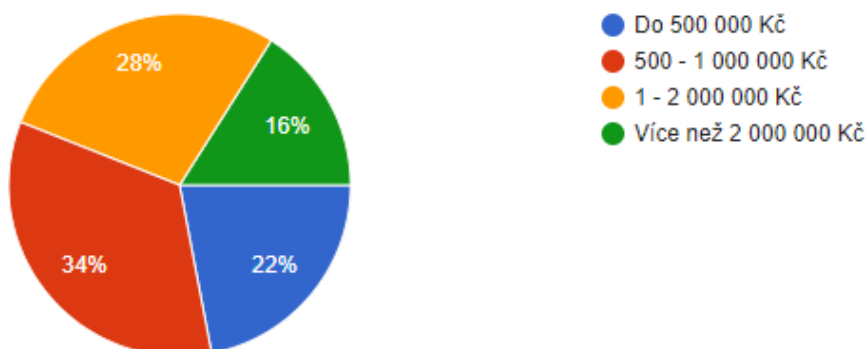
Zdroj: *Vlastní šetření prostřednictvím* Webového formuláře Google Sheets, 2020.

Následuje výšečový graf monitorující jednotlivé oblasti podnikání, v nichž námi sledovaní živnostníci nebo majitelé firem zejména provádějí svou činnost. Jako nejčastější aktivitu uvádí obchod a prodej (22 %, 11 výpovědí), následuje blíže nespecifikovaný rámec služeb (20 %, 10 záznamů) a na třetím místě je ještě stále na území města Kožlany silně zastoupeno zemědělství (16 %, 8 odpovědí), což nám zase potvrzuje jistá fakta o převažujících činnostech v rurálním podnikání, zjištěná fakta v teoretické části práce. Parciálně se podnikatelé věnují i řemeslu nebo řemeslné výrobě (14 %, 7 záznamů), dále následuje stavebnictví nebo výstavba (12 %, 6 výpovědí) a poté již jen nevýznamně výroba, popř. průmysl (10 % odpovědí, což je 5 záznamů) nebo ostatní činnosti (6%, 3 odpovědi).

Obrázek 12 - Otázka č. 3

Jaký je roční obrat Vaší firmy nebo živnosti?

50 odpovědí

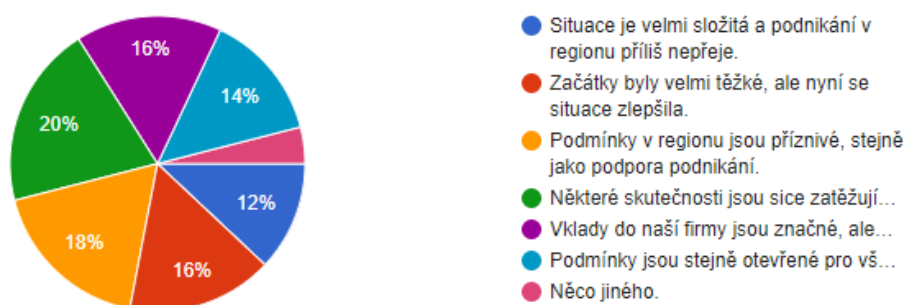
Zdroj: *Vlastní šetření prostřednictvím* Webové formuláře Google Sheets, 2020.

Tato spíše ekonomická otázka měla za úkol vysledovat ekonomický efekt podnikání a víceméně z jejích výsledků vyplývá, že přes některé ztížené okolnosti v souvislosti s poněkud odlehlou lokalitou oslovených podnikatelů nestrádá, protože 34 % respondentů se zařadilo do obrátu mezi 500-1 000 000 Kč ročně (dohromady 17 odpovědí). Dalších 28 % dotazovaných pak dokonce zaznamenalo obrat ve výši 1-2 000 000 Kč ročně (14 záznamů), přičemž dalších 22 % se zařadilo do nejnižší platové kategorie (11 výpovědí), ale jen 16 % podnikatelů vydělává ročně více než 2 000 000 Kč (8x).

Obrázek 13 - Otázka č. 4

Jak vnímáte nastavenost a příhodnost podmínek pro Vaše podnikání na Kozlansku?

50 odpovědí

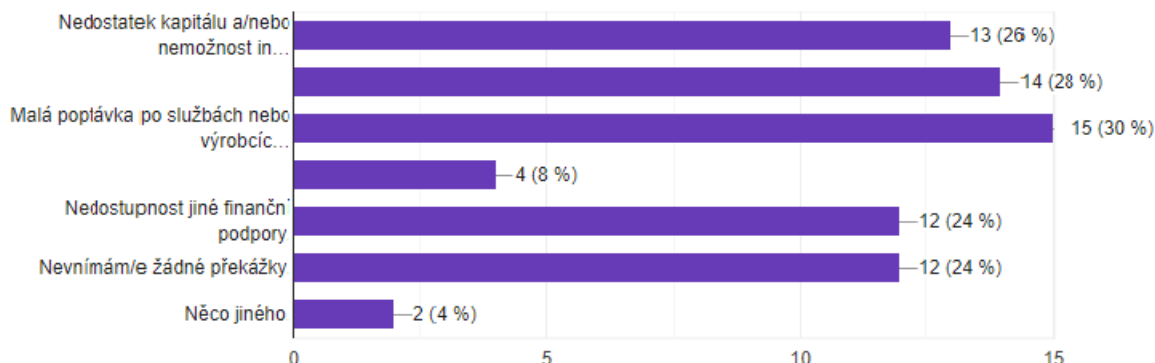
Zdroj: *Vlastní šetření prostřednictvím* Webové formuláře Google Sheets, 2020.

V otázce č. 4 bylo zjišťováno nastavení a příhodnost podmínek pro podnikání na Kozlansku. Výpovědi zde nejsou úplně jednoznačné a celkový výstup z nich je spíše neutrální, protože např. 20 % respondentů se vyjádřilo ve smyslu, že „některé skutečnosti jsou sice zatěžující, nicméně jsme si s nimi poradili“ (10 záznamů), dalších 18 % se vyjádřilo zcela kladně (9x), po 16 % se stejně vyjádřili dotazovaní, že začátky byly těžké, ale nyní se situace zlepšila, nebo že „vklady do firmy jsou značné, ale poptávka po výrobcích či službách již ne“ (2x 8 odpovědí). Následujících 14 % poté uvedlo, že „podmínky jsou stejně otevřené pro všechny a záleží na individuálním přístupu“ (7 záznamů), zcela negativně se vyjádřilo 12 % dotazovaných (6 výpovědí) a zbylá 4 % svůj postoj k tomuto blíže nespecifikovala (2x).

Obrázek 14 - Otázka č. 5

Jaké překážky Vám nejvíce brání v podnikání, pakliže nějaké jsou?

50 odpovědí

Zdroj: Vlastní šetření prostřednictvím Webové formuláře Google Sheets, 2020.

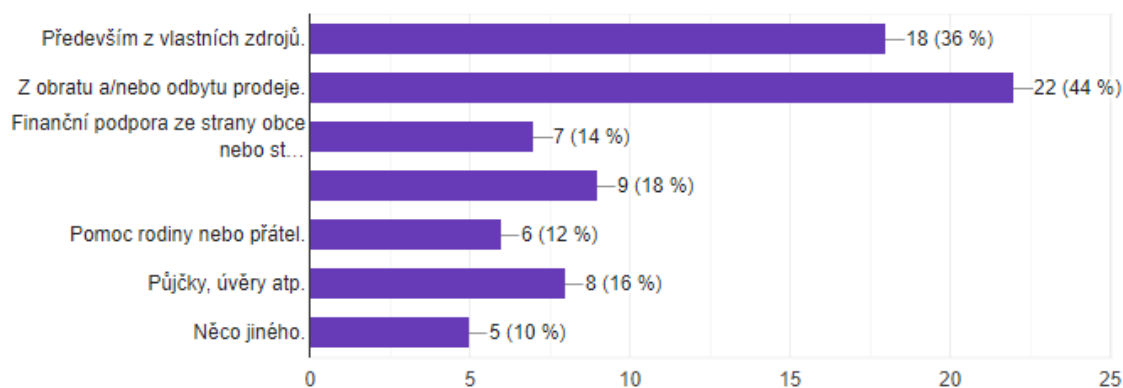
Legenda (shora dolů): 1) Nedostatek kapitálu a/nebo nemožnost investic; 2) Legislativa, byrokracie, administrativa; 3) Malá poptávka po službách nebo výrobcích; 4) Špatná komunikace mezi vícero kanály; 5) Nedostupnost jiné finanční podpory; 6) Nevnímám/e žádné překážky; 7) Něco jiného.

Z výše uvedené legendy je patrné pořadí jednotlivých odpovědí, jak je nám demonstruje nad ní uvedený pruhový graf. Doplním, že u této otázky měli všichni respondenti možnost zaznamenat najednou více odpovědí. Jako nejčastější problém přitom dotazovaní uvádí malou poptávku po službách nebo výrobcích, což se projevilo dohromady 15x (30 % z celkového počtu záznamů). Následuje legislativa, byrokracie nebo administrativa, která je zaznamenána 14x (28 %), poté nedostatek kapitálu a/nebo nemožnost investic (13x, 26 %), dále po 12 odpovědích stejně nedostupnost jiné finanční podpory, ale i postoj, že pro své podnikání odpovídající nevnímají žádné překážky (2x 24 %). Jen 4 respondenti spatřují závažný problém ve špatné komunikaci (8 %) a další 2 svou odpověď blíže nespecifikovali (4 %).

Obrázek 15 - Otázka č. 6

Jak své podnikání převážně financujete?

50 odpovědí

Zdroj: Vlastní zpracování prostřednictvím Webové formuláře Google Sheets, 2020.

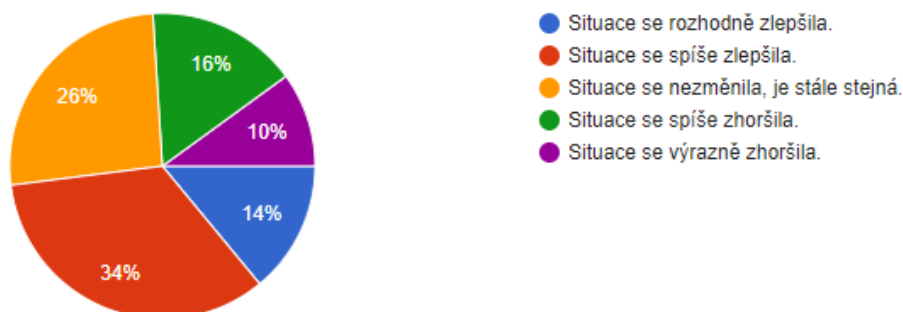
Legenda (shora dolů): 1) Především z vlastních zdrojů; 2) Z obratu a/nebo odbytu prodeje; 3) Finanční podpora ze strany obce nebo státu; 4) Dotace, operační programy a jiné subvence; 5) Pomoc rodiny nebo přátel; 6) Půjčky, úvěry atp.; 7) Něco jiného.

Následuje další pruhový graf, který měl za cíl vysledovat finanční zdroje podnikatelských aktivit. I na tuto otázku bylo možno odpovědět více možnostmi. 22 záznamů představuje výpovědi týkající se obratu a/nebo odbytu z prodeje (44 %), na druhém místě dohromady 18 respondentů uvádí především vlastní zdroje (36 %), a až poté zadlouho následují další typy odpovědí, z nichž 9 záznamů činí dotace, operační programy a jiné subvence (18 %), půjčky, úvěry atp. (8x, 16 %), finanční podpora ze strany obce nebo státu (7x, 14 %), pomoc rodiny nebo přátel (6x, 12 %) a na posledním místě něco jiného (5x, 10 %). Z této statistiky vyplývá, že povětšinou si musí podnikatelé pomoci sami a buďto financovat své činnosti ze zisku, odbytu z prodeje anebo z jiných vlastních zdrojů.

Obrázek 16 - Otázka č. 7

Vnímáte, že se situace ve Vašem regionu pro podnikání spíše zlepšila, nebo zhoršila vzhledem k minulosti?

50 odpovědí

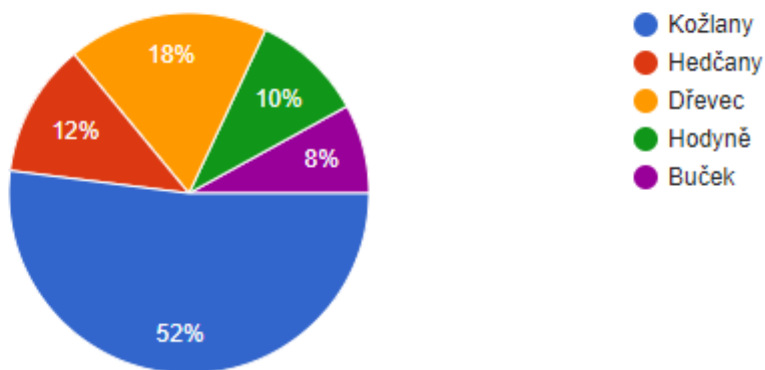
Zdroj: Vlastní zpracování prostřednictvím Webové formuláře Google Sheets, 2020.

Otázka č. 7 zkoumá postoje jednotlivých podnikatelů k celkové situaci podmínek, resp. k tomu, zda se tato situace zlepšila nebo spíše zhoršila. Výpovědi ani zde nejsou jednoznačné, a přestože se dá hovořit spíše o kladných výsledcích, celkový výstup je indiferentní, protože 34 % dotazovaných sice zaujímá převážně pozitivní postoj (17 záznamů), lhostejně či neutrálně se k tomu staví dalších 26 % (13x), ale dalších 16 % vnímá spíše zhoršení situace (8 výpovědí), jen 14 % zaujímá zcela kladný postoj (7 záznamů), a zbylých 10 % respondentů zastává dokonce zcela negativní názor (5x).

Obrázek 17 - Otázka č. 8

V jaké části Kožlan jakožto podnikatel/ka působíte?

50 odpovědí

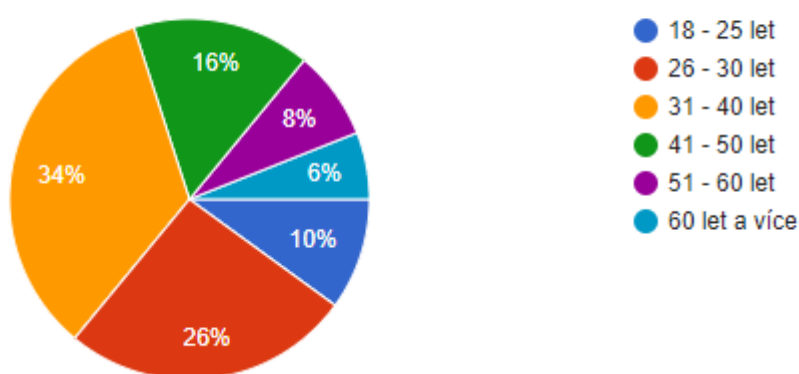
Zdroj: Vlastní šetření prostřednictvím Webové formuláře Google Sheets, 2020.

Následují poslední dvě, čistě identifikační otázky. První z nich zkoumá lokalitu, v níž oslovení podnikatelé působí. Logicky největší podíl 52 % (což je více než polovina) zaujímá městská část Kozlany (26 dotazovaných), následuje Dřevce s 18 % (9x), Hedčany s 12 % (6 záznamů), Hodyně s 10 % (5x) a poslední Buček s pouhými 8 % (4 výpovědi).

Obrázek 18 - Otázka č. 9

Můžete jako nepovinný údaj uvést svůj věk?

50 odpovědí

Zdroj: Vlastní šetření prostřednictvím Webové formuláře Google Sheets, 2020.

Poslední otázka se týká věkového zařazení jednotlivých respondentů a opět v ní jde pouze o kvantitativní statistiku. Nejčastěji s plnými 34 % je zastoupena věková kategorie mezi 31-40 lety (17 odpovídajících). Druhé místo zaujímá věkové rozmezí 26-30 let s dalšími 26 % (13x). Následuje 16 % lidí ve věku mezi 41-50 lety (8 dotazovaných), jen 10 % mezi 18-25 lety (5 záznamů), 8 % ve věkové kategorii mezi 51-60 lety (4x) a posledních 6 % s věkovým nejméně zastoupeným rozmezím v podstatě již důchodového věku nad 60 lety (3 respondenti). I z výsledků této otázky logicky vyplývá, že nejaktivnější v podnikání jsou zde lidé ve středním věku, což de facto i odpovídá časovým možnostem, při nichž se tyto ekonomické aktivity v naší zemi naplno rozběhly. Mladší lidé se zřejmě podnikání bojí a nechtějí příliš riskovat, a proto raději a častěji pracují na jistější zaměstnanecký úvazek.

5.4 Polostrukturované rozhovory

V této části kvalitativního výzkumu jsem využila některé otázky z dotazníkového šetření a oslovila zhruba ve stejném časovém období celkem čtyři respondenty, jejichž výpovědi částečně posloužily i pro koncepci ostatních částí praktického úseku práce, zejména pak pro kapitolu 5.2 a její podkapitoly. Formou polostrukturovaných rozhovorů jsem tak položila 6 otevřených otázek, prostřednictvím nichž jsem chtěla získat ještě přesnější výpovědi ohledně současné i minulé situace podnikání na Kozlansku a konkrétnější názory či postoje k tomuto tématu od jednotlivých dotazovaných, které měli možnost v každé otázce více rozvést. Následuje výsledná analýza v podobě srovnávací tabulky se zdůrazněním pozitivních a negativních aspektů pro tuto problematiku, stejně jako s patřičnými návrhy a doporučeními pro zlepšení stavu (přepisy rozhovorů viz. příloha A)

Tabulka 6 - Kvalitativní výstupy z polostrukturovaných rozhovorů

<i>Otázka č.</i>	<i>Výstup +</i>	<i>Výstup -</i>	<i>Návrhy a doporučení</i>
1)	Rodinní členové, 5 zaměstanců	Sama	-
2)	Obrat, zisky	Mínusy, dluhy, půjčky	Jiné zdroje financování
3)	Zájem města, Reklama, Propagace, PR	Dopravní spojení, Nezájem ostatních subjektů	Zapojení města a ostatních subjektů, Přeshraniční úroveň
4)	-	Únik mladých mozků, Ekologická likvidace, Levnější nákup ve větších městech	Podpora místního vzdělanostního a pracovního trhu, Chytrá řešení, Struktura obchodu
5)	Podpora města, úspory, úvěry, vlastní zdroje, obrat	Zadlužování, Neefektivní hýření zdroji	Finanční poradenství, Hospodárnost a hospodaření
6)	Pozitivní přístup, Podnikatelské příležitosti	Negativní postoje k současnosti i budoucnosti, Frustrace	Přehodnocení postojů, Pozitivní přístup, Stimuly a motivátory

Zdroj: Respondenti Jiří Šnajdr, Ivana Hanzlíková, Marcela Mudrová a Miroslav Mourek, 2020.

5.5 Vyhodnocení poznatků výzkumu a návrhy a doporučení pro zlepšení stavu

Zatímco z dotazníkového šetření jsou výsledky poměrně nejisté a v určitých závěrech selhávají, výstupy z polostrukturovaných rozhovorů se mohou zdát být jednoznačné, přestože i zde se jednotlivé výpovědi liší.

Jak tedy vyplývá z první části průzkumu, nejčastější formou podnikání je samostatná živnost podnikaná na základě koncesního oprávnění, přičemž stejně tak významně je zastoupeno i rodinné podnikání nebo drobné firmy do 5 zaměstnanců, což se dalo vzhledem k velikosti města očekávat. Nejčastější oblast podnikání je pak obchod a prodej nebo služby, což může souviset právě s OSVČ. Významně je ovšem stále zastoupeno i zemědělství nebo řemesla. Obraty jednotlivých firem nebo podnikatelů přitom nejsou zrovna nízké, otázkou však je i výše jejich zisku. Nejistá jsou vyjádření podnikajících k celkové nastavené situaci pro ekonomické aktivity a jejich příhodnost. Protože v nich nepřevažují ty zcela kladné ani záporné postoje, dá se hovořit o jisté neutralitě. Nejčastěji si pak podnikatelé stěžují na malý odbyt výrobků nebo zájem o služby; jako další překážky následně uvádějí legislativu, administrativu nebo byrokracii a také nedostatek kapitálu či nemožnost investic. Při alokaci zdrojů se přitom musí spoléhat především na sebe, neboť jejich valnou část tvoří vlastní úspory nebo obrat a odbyt z prodeje. Ostatní alternativní zdroje podpory jsou zde zastoupeny jen málo. Nejednoznačný je i postoj jednotlivých podnikatelů ke zlepšení či zhoršení situace pro ekonomickou činnost. I zde se dá hovořit o výsledcích, které zahrnují především indiferentní postoje. Logicky je nejvíce podnikajících osob zastoupeno v hlavní městské části Kožlany a jejich nejčastější věková kategorie je mezi 31-40 lety, jež představuje stěžejní léta pracovní aktivity a je pravděpodobně i odrazem změn stárnoucích mladých představitelů generace, které s sebou přinesl především r. 1989.

Následně, jak vyhodnocuji z druhé části průzkumu, názory a postoje prvních dvou respondentů jsou veskrze pozitivní, přestože se i u stárnoucího muže podnikajícího s dopravou můžeme setkat se zápornými vyjádřeními týkajícími se stávající situace nebo budoucnosti. Oba z nich ale velmi silně bojují a dokážou zvládat veškeré těžkosti i nástrahy ekonomiky v podstatě sami, bez cizí pomoci a nezávisle. Třetí respondentka však byla vržena do řady nepříznivých okolností, za něž plně nemůže (např. smrt manžela,

odchod dětí do většího města atp.) a jež se odrážejí v celkovém postoji k jejím trochu nešťastným pokusům o podnikání na malém městě, kde není o její sortiment příliš velký zájem.

Návrhy a doporučení pro zlepšení stavu pak pro obě šetření vyplývají z tabulky č. 7. Týkají se především zapojení dalších obchodních partnerů, ale i důkladnějšího zaměření na alternativní zdroje finanční podpory, mezi něž může patřit např. město nebo jiné rozvojové fondy, jejichž stručný přehled jsem uvedla v podčástech 4.2.3 a 4.2.4. Město samo by však mělo mít zájem na celkovém zlepšení podmínek pro podnikání na maloměstě, mezi nimiž bych zmínila zejména větší motivaci mladých mozků, tedy usměrnění vzdělanostního i pracovního trhu takovým způsobem, aby z města za prací nebo jinými lepšími životními podmínkami neodcházely jinam. To se týká i celkové restrukturalizace místního obchodního trhu a stejně tak i s tím souvisejícího důmyslnějšího a cílenějšího rozvoje pracovních příležitostí. Pro některé méně úspěšné podnikatele by se mohli do procesu jejich ekonomických aktivit více zapojit i finanční poradci, kteří by se zasadili o finanční gramotnost, celkovou hospodárnost a činnosti (např. formou nějaké místně podporované neziskové organizace fungující bez nároku na odměnu). Asi poměrně planě bude znít návrh vyjádření, že při některých špatně nastavených podmínkách je i nadále potřeba zachovat pozitivní přístup a nepodléhat hned pesimismu, ale jako zpětná vazba mohou dobře posloužit i ostatní stimuly či motivátory, ať již zvnějšku nebo zvnitřku. K tomu jistě dobře poslouží pro inspiraci jak městská knihovna, tak tolik potřebná interakce nejen s obchodními partnery, ale rovněž se zákazníky. Důležité je dle mého jakýmkoli negativním podnětům nepodléhat a nebýt v tom sám, tedy nebát se oslovit příčinná místa a konzultovat s nimi veškeré možnosti pro optimalizaci soukromého podnikání nebo nalezení dalšího jiného vhodného řešení.

Závěr

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo analyzovat a porovnat změny ekonomických aktivit a jednotlivých subjektů v sídlech na území města Kožlany v určitých obdobích, kterými byly dekády od 60. let 20. stol. až po současnost. Touto změnou byl chápán především vznik a zánik ekonomických subjektů, především prodejen, výrobních podniků, ale i družstev a drobných, malých i středních firem a živnostníků (popř. přerušení jejich činnosti).

Zdá se, že přinejmenším z materiálního hlediska (zajištění základních potřeb) situace obyvatel sledované oblasti začátkem 60. let nebyla špatná, protože měli z valné většiny zajištěnou centrálně řízenou a kontrolovanou práci, byla zde široká škála působících řemesel a i ostatní varieta nabízených služeb. Otázkou je, do jaké míry a jak kvalitně byly tyto obchody zásobovány - jejich jediným pozitivem možná byla jen skutečnost, že „vše bylo ve městě“ a obyvatelé nemuseli nikam daleko dojíždět. Ani v 80. letech tomu nebylo výrazně jinak, jenže jednotlivé ekonomické subjekty se pod tlakem nedávno proběhlé normalizace pomalu začaly přesouvat do blízkého většího města Kralovice. V té době (a zejména pak s pádem železné opony) se také výrazně měnila struktura těchto organizací, z nichž některé zcela zanikly, přesunuly svou činnost do jiného místa nebo se začaly orientovat na zcela jiný typ nebo předmět podnikání.

Největší změna samozřejmě nastala po roce 1989, resp. následně v 90. letech 20. století. V tomto období velké množství subjektů zanikalo, bylo rozprodáno, zprivatizováno nebo dokonce vytunelováno. To se bohužel týkalo především zániku do té doby poměrně významných výrobních podniků nebo družstev. Jisté osvícení však přinesla zejména druhá polovina 90. let, kdy v Kožlanech začala podnikat řada rodinných firem nebo jiných menších podniků založených na této bázi - popřípadě i v souvislosti s navrácením majetku zabaveného v r. 1948 a znovunavázáním na historické tradice - to se pak ve spojení s řemeslem podařilo zejména v kožlanské městské části Dřevec. Další výrazná změna následně souvisela zřejmě s ekonomickou krizí po r. 2008, kdy i prodejny, jež vznikly až po r. 1989, znovu začaly mizet. A bohužel i dnes je stále vidět, že každým rokem podnikatelská aktivita v sídlech na území města Kožlany klesá, obyvatelé oblasti

podnikají, pracují nebo nakupují ve většině případů ve větších městech a nemají zájem o podnikání či další ekonomické aktivity v tomto regionu, případně o jeho další rozvoj.

Na základě učiněných poznatků můžeme také částečně potvrdit obě pracovní hypotézy práce, z nichž je patrné, že spíše než aby jednotlivé podniky vznikaly, v pohledu na celé sledované období spíše zanikaly. S tím souvisí i celkové kolísání, které venkovskému podnikání příliš nepřeje, a má zřejmě na svědomí malou udržitelnost a výdrž ekonomických aktivit. Otázkou může být dále i malá či neefektivní alokace finančních zdrojů, která by podnikům pomohla překonat horší období na silně konkurenčním trhu. Pokud jde o počet subjektů, srovnatelná jsou pouze 60. léta 20. stol. s koncem 90. let. Můžeme proto tvrdit, že jak počet, tak i druh ekonomických činností a jejich zaměření se v průběhu času výrazně měnil.

Jsem ráda, že tato práce mi více umožnila poznat mou rodnou oblast, protože jsem se sama z důvodu soukromého rodinného podnikání rozhodla, že se pokusím zanalyzovat Kozlansko, abych si jej mohla dosadit do hlubších souvislostí v tomto směru. Věřím, že jsem alespoň malou měrou přispěla k lepšímu uchopení problematiky nejen z jejího teoretického, ale především praktického hlediska, které bude zároveň směřovat ke konkrétním uplatněním.

Seznam použitých zdrojů

Bínek, J. (2011). *Synergie ve venkovském prostoru: paradoxy rozvoje venkova: kritické zhodnocení bariér, nástrojů a šancí rozvoje venkova*. Brno, Česko: GaREP.

Bínek, J. (2010). *Rozvojové možnosti obcí*. Praha, Česko: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.

Bínek, J. (2007). *Venkovský prostor a jeho oživení*. Brno, Česko: Georgetown.

Blažek, B. (2004). *Venkovy: anamnéza, diagnóza, terapie*. Šlapanice, Česko: ERA.

Český statistický úřad. (2019). *Obyvatelstvo*. Dostupné 03. 06. 2020 z https://www.czso.cz/csu/czso/obyvatelstvo_lide

Český statistický úřad. (2011). *Malé a střední podniky v ekonomice ČR*. Dostupné 28. 05. 2020 z <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/male-a-stredni-firmy-v-ekonomice-cr-v-letech-2003-az-2010-n-u3ag8rcnab>

Český statistický úřad. (2009). *Postavení venkova v Jihomoravském kraji*. Brno, Česko.

Český svaz žen. (2002). *Venkovská žena: možnosti a perspektivy*. Praha, Česko.

Dušek, J. (2019). *Kauzalita rozvoje obcí a regionů z pohledu integračních procesů, daňové politiky a cestovního ruchu*. České Budějovice, Česko: Vysoká škola evropských a regionálních studií.

Evropská komise. (2020) *Politika rozvoje venkova v období 2007-2013*. Dostupné 23. 05. 2020 z http://ec.europa.eu/agriculture/rurdev/index_cx.htm

Fajmon, H. (2010). *Společná zemědělská politika EU po roce 2013*. Praha, Česko: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK) ve spolupráci se skupinou Evropských konzervativců a reformistů (EKR).

Fraser, E. (2004). Land tenure and agricultural management: soil conservation on rented and owned fields in southwest British Columbia. *Agriculture and Human Values*, 21 (1), 73-79. doi:10.1023/B:AHUM.0000014020.96820.a1.

Hoggart, K., Buller, H., & Black, R. (1995). *Rural Europe: Identity and Change*. Londýn, Anglie: Edward Arnold.

Horská, H. (1998). Sociálně-ekonomické aspekty využití zemědělské půdy. *Zemědělská ekonomika*, 44 (5).

Klufová, R. (2015). *Demografický vývoj a typologie českého venkova v kontextu prostorových souvislostí*. Praha, Česko: Wolters Kluwer.

Machonin, P., & Tuček, M. (1996). *Česká společnost v transformaci: k proměnám sociální struktury*. Praha, Česko: Sociologické nakladatelství.

Majerová, V. a kol. (2009). *Český venkov 2008. Proměny venkova*. Praha, Česko: PEF ČZU Praha. In: (2001). *Český venkov*. Praha, Česko: Credit.

Maryáš, J. (2000). *Regionální rozdíly v živnostenském podnikání*. In: Šelešovský, J., Malach, A., & Vališ, K. *Institucionální podpora podnikání v regionech*. Brno, Česko: Masarykova univerzita.

Maříková, P. (2007). *Obrazy venkova. Český venkov 2006 - Sociální mobilita a kvalita života venkovské populace*. Praha, Česko: PEF ČZU. In: (2001) *Český venkov*. Praha, Česko: Credit.

Město Kozlany. (2020). *Oficiální stránky města Kozlany*. Dostupné 03. 06. 2020 z <https://www.kozlany.cz>

Ministerstvo financí. (2020). *Administrativní registr ekonomických subjektů*. Dostupné 04. 06. 2020 z https://www.info.mfcr.cz/ares/ares_es.html.cz

- Pělucha, M., & Bednaříková, Z. (2008). *Rozvoj venkova v kontextu poustupující reformy SZP EU. Příspěvek na doktorantský workshop*. Dostupné 23. 05. 2020 z <http://nf.vse.cz/download/veda/workshops/peluchavenkov.pdf>
- Perlín, R. (1998). *Venkov, typologie venkovského prostoru*. Dostupné 24. 05. 2020 z <http://www.mvcr.cz/odbor/reforma/perlin.pdf>
- Perlín, R. (2010). Typologie venkovského prostoru Česka. *Geografie*, 115 (2).
- Perlín, R., Komárek, M., Marada, M., Havlíček, T., Jančák, V., Chromý, P., & Bednářová, H. (2019). Typologie mikroregionů Česka. *Urbanismus a územní rozvoj*, 22 (4).
- Pešek, O. (2012). *Historický vývoj marketingových koncepcí*. In: Veber, J., & Srpová, J. *Podnikání malé a střední firmy*. (3. vyd.) Praha, Česko: Grada.
- Poláková, J. (2018). *Politika rozvoje venkova v EU*. Praha, Česko: Česká zemědělská univerzita.
- Rydvalová, P., Jáč, I., Krahanová-Horynová, E., Valentová, E., & Zbránková, M. (2015). *Rodinné podnikání - zdroj rozvoje obcí*. Liberec, Česko: Technická univerzita.
- Sdružení místních samospráv ČR. (2015). *Operační programy v kostce. Příručka pro rozvoj venkova*. Zlín, Česko.
- Svaz měst a obcí České republiky. (2015). *Evropské dotace: nové možnosti, příležitosti a zkušenosti měst a obcí*. Praha, Česko.
- Svaz měst a obcí České republiky. (2016). *Národní dotační zdroje: příležitosti a možnosti pro města a obce*. Praha, Česko.
- Svobodová, H. (2009). *Faktory rozvoje venkova v podmínkách České republiky* (Rigorózní práce). Masarykova univerzita v Brně, Přírodovědecká fakulta, Česká republika.

Svobodová, H. (2011). *Synergie ve venkovském prostoru*. Brno, Česko: GaREP.

Terluin, I. J. (2011). *Rural regions in the EU*. Dostupné 23. 05. 2020 z <http://dissertations.ub.rug.nl/faculties/rw/2001/i.j.terluin/>

Vlčková, J., Němečková, E., & Vlček, P. (2018). *Kožlany: stručné dějiny města a významné památky*. Plzeň, Česko: Nava.

Webové formuláře Google Sheets. (2020). *Podnikání v mikroregionu Kožlany*. Dostupné 07. 06. 2020 z https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSck2AuVMgHGue-mt8l0ZkyQgNWikv2l_fKva1vgHiAvrTRA4g/closedform

Woods, M. (2011). *Rural*. Abingdon, Anglie: Routledge.

Zahumenská, V., Zahumenský, D., Svoboda, P., & Humlíčková, P. (2019). *Smlouvy o rozvoji území obcí: když je investor za humny*. Praha, Česko: Wolters Kluwer.

ArcČR 500: Verze 3. 3. Geografické informační systémy: ARCDATA PRAHA [online]. Praha, 2016 [cit. 2020-22-08]. Dostupné z: <https://www.arcdata.cz/produkty/geograficka-data/arccr-500>

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Ekonomicky aktivní subjekty v sídle Kožlany v 60. letech 20. století	37
Tabulka 2 - Ekonomicky aktivní subjekty v sídle Kožlany v 80. letech 20. století	40
Tabulka 3 - Ekonomicky aktivní subjekty v sídle Kožlany v 90. letech 20. století	42
Tabulka 4 - Ekonomicky aktivní subjekty v sídle Kožlany v současnosti (2016-2019)	44
Tabulka 5 - Porovnání počtu subjektů ve zvolených obdobích	47
Tabulka 6 - Kvalitativní výstupy z polostrukturovaných rozhovorů	57

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Typologie venkovského prostoru Česka podle potenciálu rozvoje	18
Obrázek 2 - Typologie správních obvodů obcí s rozšířenou působností podle rozvojového potenciálu	19
Obrázek 3 - Rozvojové oblasti venkova	22
Obrázek 4 - Administrativní území města Kožlany	33
Obrázek 5 - Ekonomicky aktivní subjekty v sídle Kožlany v 60. letech 20. století	36
Obrázek 6 - Ekonomicky aktivní subjekty v sídle Kožlany v 80. letech 20. století	39
Obrázek 7 - Ekonomicky aktivní subjekty v sídle Kožlany v 90. letech 20. století	41
Obrázek 8 - Ekonomicky aktivní subjekty v sídle Kožlany v současnosti (2016-2019)	43
Obrázek 9 - Počet podnikatelských subjektů ve zkoumaných obdobích	48
Obrázek 10 - Otázka č. 1	50
Obrázek 11 - Otázka č. 2	51
Obrázek 12 - Otázka č. 3	51
Obrázek 13 - Otázka č. 4	52
Obrázek 14 - Otázka č. 5	53
Obrázek 15 - Otázka č. 6	54
Obrázek 16 - Otázka č. 7	55
Obrázek 17 - Otázka č. 8	55
Obrázek 18 - Otázka č. 9	56

Seznam příloh

Příloha A: Strukturované rozhovory s respondenty

Příloha B: Znak města Kožlany

Příloha C: Muzeum Kožlany

Příloha A: Strukturované rozhovory s respondenty

Respondent č. 1 - První dotazovaný, pan Jiří Šnajdr, v brzké době oslaví 79 let. Je místním patriotem a v 60. letech byl správcem městské Sokolovny Kožlany. Poté rozvážel pro Keramo Kožlany keramiku po celé České republice.

Otázka č. 1 - Jakému typu podnikání jste se věnoval, do jaké oblasti spadá a kolik jste měl zaměstnanců?

Podnikal jsem již od r. 1990 na živnost v oboru silniční a motorové dopravy. Měl jsem na starosti zprostředkování zásobování těmito vozidly o nejvyšší povolené hmotnosti. V roce 2005 jsem odešel do důchodu a předal živnost synovi, který pokračoval do roku 2011.

Otázka č. 2 - Jaký byl roční obrat Vaší firmy nebo živnosti?

Ne hned v začátcích podnikání se dařilo, nicméně koncem 90. let jsme měli ve firmě velmi vysoké zisky, protože nové pojetí dopravy bylo teprve v plenkách a nebyla zde konkurence větších nadnárodních řetězců. Již dlouho před ekonomickou krizí se však začala situace postupně zhoršovat. Čísla už nevím.

Otázka č. 3 - Jak vnímáte nastavenost a příhodnost podmínek pro podnikání na Kožlansku?

Dcera podniká už od roku 1996 a před 5 lety už měla problémy se udržet, proto změnila svůj podnikatelský záměr a nyní se jí daří. Také ty podniky a řemesla co si ještě pamatují už dávno nejsou. Mladí lidé už nemají zde na vesnici potřebu podnikat, nic nového už tu pár let není, co tak projíždím městem.

Další otázky, které jsou u ostatních respondentů my přišly u tohoto respondenta nevhodné.

Respondent č. 2 - Také druhá dotazovaná, paní Ivana Hanzlíková, mi poskytla řadu užitečných informací k praktickým kapitolám této práce, protože v 80. letech byla v mladistvém věku a věděla přesné informace o lidech i prodejnách, jež zde působily. Její vzdělanostní zaměření bylo nejprve obchodní (prodavačka) a proto zprvu v Kožlanech

pracovala v několika obchodech. Od r. 1996 pak vedla soukromě jako vedoucí potravinový SPAR (poté JIP+), od r. 2016 má na starosti poměrně novou restauraci Na Křižovatce. Hraje také navíc v místním ochotnickém souboru.

Otázka č. 1 - Jakému typu podnikání se věnujete, do jaké oblasti spadá a kolik máte zaměstnanců?

Mám již čtyři roky otevřenou restauraci. Je to můj vysněný sen. Práce mě hodně baví, i když je to někdy velmi náročné. V restauraci se pohybujeme jako celá rodina. Jsme na to tedy 4 a to dcera i manžel pracují ještě ve své další práci.

Otázka č. 2 - Jaký je roční obrat Vaší firmy nebo živnosti?

Toto bych si raději nechala spíše pro sebe, ale snad Vám pomůže to, že rozhodně nehladovíme. To bychom asi pak ani tu restauraci nemohli mít otevřenou (smích) a zdá se, že všichni naši zaměstnanci jsou spokojeni, stejně jako hosté, kteří se k nám rádi vrací.

Otázka č. 3 - Jak vnímáte nastavenost a příhodnost podmínek pro Vaše podnikání na Kožlansku?

Myslím, že město má jisté rezervy, ale z komunikace pana starosty je vidět, že má stále eminentní zájem na tom, aby v něm fungovala alespoň jedna restaurace, kde si člověk nedá jenom to pivo, ale kde se také vaří. Proto se částečně setkáváme s podporou místního úřadu, ale např. i v reklamě a dalších propagačních materiálech města, třeba pro turisty.

Otázka č. 4 - Jaké překážky Vám nejvíce brání v podnikání, pakliže nějaké jsou?

To jsou spíše menší starosti související se stravováním. Ne vždy se všechno sní a občas nevíme, co se zbytky. Několikrát jsme se dotazovali nejrůznějších institucí nebo i starších občanů, zda by neměli o jídlo zájem, ale setkali jsme se spíše s odmítnutím, a tak leckdy musíme nevyužitý zásoby neekologicky likvidovat. To není překážka v pravém slova smyslu, ale celkové nastavení systému ve stravovacích zařízeních. O zbytky totiž neprojeví zájem ani zemědělci. A tak je to jen takové mé malé trauma.

Otázka č. 5 - Jak své podnikání převážně financujete?

Město přispělo na rekonstrukci objektu, v němž po čtyři roky úspěšně fungujeme. Za to mu patří velký dík, mimo to je to historický dům... Zároveň si občas dosáhneme na nějakou tu podporu podnikání, ale to má na starosti spíše manžel a já sama se v tom moc nevyznám. A jak jinak - především jsem do podnikání ze začátku investovala ze svých vlastních úspor a nejinak je tomu dnes, kdy valnou část tvoří obrát a zase a zase vlastní zdroje. Těchto investic však nelituji, jsou to dobře vložené peníze a zpětnou vazbu mám jak ve většinou dobře naladěných hostech, tak i v rodině.

Otázka č. 6 - Vnímáte, že se situace ve Vašem regionu pro podnikání spíše zlepšila, nebo zhoršila vzhledem k minulosti?

Asi jak pro koho. Víím, že řada lidí je nespokojená jenom proto, že naše malé město jim nedokáže dát tolik příležitostí, jako města větší. Ale s takovým počtem obyvatel? Na jedné straně se nedivím, že si někdo stěžuje nebo odchází, na druhou stranu jen lamentovat, nadávat na systém a nic pro to nedělat, je podle mě dost pohodlné. Budoucnost bude pro každého proto vždy taková, jak se k ní postaví. Z mého pohledu se dá téměř všechno brát jako potenciální příležitost k podnikání, stačí se jen podívat nebo realizovat nápad.

Respondent č. 3 - Dalším dotazovaným je paní Marcela Mudrová, která si záhy po revoluci otevřela v r. 1990 obchod s textilem Marci-Tep, který s přestávkami v omezeném režimu funguje dodnes.

Otázka č. 1 - Jakému typu podnikání se věnujete, do jaké oblasti spadá a kolik máte zaměstnanců?

Prodávám oděvy nejružnějších značek, s přestávkami od r. 1990 takřka nepřetržitě. Na podnikání jsem sama, manžel umřel a obě děti se odstěhovaly do Prahy.

Otázka č. 2 - Jaký je roční obrát Vaší firmy nebo živnosti?

Není to moc, je to tak tak na přežití. Někdy s potížemi zaplatím jen nájem a energie.

Otázka č. 3 - Jak vnímáte nastavenost a příhodnost podmínek pro Vaše podnikání na Kožlansku?

Pomoc od nikoho naprosto žádná. Chodí ke mně milé paní, popovídat si a občas si něco koupit, ale v životě jsem třeba od města neviděla ani korunu. Několikrát jsem se musela s obchodem stěhovat a nikdo mi nevyšel vstříc ani s výší nájmu, který se od r. 1990 zvedl téměř pětinasobně. Prodejnu už jsem pětkrát zavřela a pětkrát znovu otevřela. Nyní proto raději funguji jen v omezeném režimu ve vyhrazených hodinách a v určité dny.

Otázka č. 4 - Jaké překážky Vám nejvíce brání v podnikání, pakliže nějaké jsou?

Nezájem o moje zboží. Mladí lidé chtějí být „in“, a proto si jedou vše nakoupit do Kralovic nebo do Plzně, kde to mohou mít i levněji - neříkám, že kvalitněji. Stěží se tady za den někdo ukáže dvakrát, pakliže to nejsou kamarádky na kávu.

Otázka č. 5 - Jak své podnikání převážně financujete?

Úspory a šetření. Šetřím takřka a úplně na všem. Děti mi nepomáhají, a tak jsem v tom úplně sama. Párkrát jsem si musela vzít i půjčku, kterou jsem pak ale velmi těžko splácela. Zbytečně jsem se dostala do problémů. Už hodněkrát jsem si říkala, že bych to měla definitivně zavřít a byl by úplný pokoj.

Otázka č. 6 - Vnímáte, že se situace ve Vašem regionu pro podnikání spíše zlepšila, nebo zhoršila vzhledem k minulosti?

Určitě je to horší. Víte, s přibývajícimi léty už člověk není tak schopný jako za mlada, a pakliže má umět s počítači nebo tablety, pak je ztracen. Chtěla jsem se rekvalifikovat a mezitím jsem si chodila přivydělávat i do výroby, ale mám pocit, že tohle město pro lidi opravdu nic nedělá. Mladí vidí šance a příležitosti jinde a upřímně, kdybych se mohla vrátit o 30 let zpátky a znovu se rozhodnout, v Kožlanech by už mě nikdo nikdy neuviděl.

Respondent č. 4 - Posledním dotazovaným je pan Miroslav Mourek, který podniká už od roku 1993 jako automechanik.

Otázka č. 1 - Jakému typu podnikání se věnujete, do jaké oblasti spadá a kolik máte zaměstnanců?

Věnuji se opravám automobilů a motorových strojů, také jsem nově zavedl službu STK, kterou využívá nejen široké okolí. Zaměstnávám část své rodiny a k tomu dalších 5 šikovných automechaniků.

Otázka č. 2 - Jaký je roční obrat Vaší firmy nebo živnosti?

Je velice dobrý na takto malé město, především je výhoda v typu podnikání, kterému se věnuji, auta jsou a budou.

Otázka č. 3 - Jak vnímáte nastavenost a příhodnost podmínek pro Vaše podnikání na Kožlansku?

Jak jsem již zmínil, záleží opravdu na typu podnikání, opravuji auta z širokého okolí, když dám příklad v okruhu 30 km. Ze začátku to bylo těžké ostatně jako všechno, ale nyní mám podnikání krásně rozběhnuté a ani bych neřekl že se mi finančně dotýká menší město.

Otázka č. 4 - Jaké překážky Vám nejvíce brání v podnikání, pakliže nějaké jsou?

Nižak velké překážky nejsou, jen snad šikovní opraváři někteří odchází a zase noví přichází, nabírám i učně na brigády z vedlejšího města Kralovice. Nyní tedy největší překážkou je oprava hlavní silnice, odkud se ke mně zákazníci dostávají, bude trvat snad až do konce srpna 2020.

Otázka č. 5 - Jak své podnikání převážně financujete?

Nejvíce vlastními úsporami a zisky z podnikání, snažím se i o zvelebování, nyní například stavím další přístřešek pro opravu automobilů.

Otázka č. 6 - Vnímáte, že se situace ve Vašem regionu pro podnikání spíše zlepšila, nebo zhoršila vzhledem k minulosti?

Co se týká mého podnikání, tak vidím rozdíl jen v růstu, nyní je pořád co opravovat a je i více zákazníků. Co si pamatuji z dětství, Město Kožlany podniky žilo, nyní je vše zavřené kromě nutných obchodů, jako jsou hospody a potraviny.

Příloha B: Cedule města Kožlany

Autor fotografie: David Hanzlík (2020)

Příloha C: Muzeum Kožlany

Autor fotografie: David Hanzlík (2020)

Abstrakt

Hanzlíková, D.(2020). *Změny ekonomických subjektů a jejich provozoven v sídlech na území města Kožlany* (Bakalářská práce), Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta ekonomická

Klíčová slova: venkov, typologie venkova, rozvoj venkova, rozvojové nástroje, rurální podnikání, podnikatelská sféra, ekonomické aktivity, finanční podpora, město a sídla města Kožlany.

Tato bakalářská práce se zabývá změnami v podnikatelské sféře na správním území města Kožlany v období 60., 80., 90. let 20. století až po současnost (2016–2019). Text je rozdělen do dvou částí: první je zaměřena na determinaci základních pojmů souvisejících zejména s pojetím venkova, jeho rozvoje a typem podpůrných programů pro jeho rozvíjení, stejně jako s definicí rurálního podnikání jako takového a jeho možností. Druhá se pak zabývá jednotlivými dějinnými změnami v působení konkrétních podnikatelských subjektů v posledních epochách na správní území města Kožlany, které se udály ve zvolených obdobích a jež jsou na základě relevantních zdrojů patřičně sumarizovány a komparovány, přičemž hlavním praktickým výstupem práce je související kvalitativní výzkum, jehož hlavním úkolem bylo monitorovat jak změny v podnikání za sledovaná období v daném regionu, tak i postoje některých ekonomických aktérů k minulé i současné situaci.

Abstract

Hanzlíková, D.(2020).Changes in economic entities and their establishments in their headquarters in the town of Kožlany (Bachelor Thesis) University of West Bohemia, Faculty of Economics.

Keywords: countryside, rural typology, rural development, development tools, rural business, business sphere, economic activities, financial support, town and seat of the town of Kožlany

This bachelor's thesis deals with changes in the business sphere in the administrative territory of the town of Kožlany in the period of the 60s, 80s, 90s of the 20th century to the present (2016–2019). The text is divided into two parts: the first is focused on determining the basic concepts related mainly to the concept of rural areas, its development and the type of support programs for its development, as well as the definition of rural business as such and its possibilities. The second deals with individual historical changes in the activities of specific business entities in recent epochs in the administrative territory of Kožlany, which took place in selected periods and which are based on relevant sources appropriately summarized and compared, with the main practical output of the work being related qualitative research. The main task was to monitor changes in business over the period in the region, as well as the attitudes of some economic actors to the past and present situation.